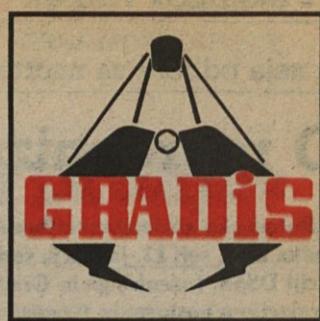

GRADISOV VESTNIK

Leto XXXI

Ljubljana, 10. februar 1989

Številka 369

V dnevniku Delu je bilo 1. februarja objavljeno tudi tole: »Potem je pokalo in se kadilo, tla so se tresla in desetmetrski (pardon, dvajsetmetrski!, op. ur. GV) pilot se je že kmalu pogreznil v mehno barsjansko zemljo.«

Začela se je gradnja biološkega središča

Pilotiranje ob Večni poti

Že dolgo načrtovana in nekajkrat odložena gradnja Biološkega središča Slovenije se je vendarle začela. V hladnem, zadnjem januarskem jutru, je po krajši prigodni svečanosti in v prisotnosti številnih gostov Gradisova zabijalna naprava zabila v zemljo prvega od skupno nad sto pilotov, ki bodo podpirali temelje bodočih objektov.

Postopno nastajajoče Biološko središče naj bi, kot je predvideno v ureditvenem načrtu za območje ob Večni poti (nasproti živalskega vrta) obsegalo: Biotehnično fakulteto, vtozd za agronomijo, vtozd za živilsko tehnologijo, vtozd za biologijo. Inštitut za biologijo Univerze

Edvard Kardelj, center za biotehnologijo, botanični vrt in Prirodoslovni muzej Slovenije.

V stavbah bo prek 7.500 kvadratnih metrov uporabnih površin, predavalnice, laboratoriji, knjižnica, upravni in drugi prostori pa bodo obkroženi z rastlinjaki, botaničnim vrtom in javnimi parkovnimi površinami – vse v neposredni bližini živalskega vrta.

Povabilu, da osebno prisostvujejo svečanemu pričetku gradnje, se je glede na pomen naložbe za slovenski narod, odzvalo precejšnje število znanih javnih in družbenopolitičnih osebnosti. Zvrstilo se je tudi nekaj priložnostnih govorov, o podrobnostih pa se je že razpisalo dnevno časopisje.

Tako kot z drugih gradbišč, bomo tudi o Biološkem središču še pisali in sproti poročali o napredovanju del ter zanimivostih pri gradnji.

G. B.

Natovarjanje prve ladje

Izvoz kamna v Benetke

Ob pomolu, narejenem v Luki Koper za pristajanje ladij, ki bodo vozile kamen iz kamnoloma Črni kal v Benetke, je pristala prva ladja Nevia, v katero so začeli 7. februarja nakladati prve skale za izvoz v Italijo.

Da je prišlo do posla, je strajalo kar nekaj časa, a se je italijanski partner, po ogledu kamnolomov na Obali in v Istri, na koncu odločil za kamen iz Črnege kala. Kamen oziroma skale, ki jih bodo uporabili za valobrane v Benetkah, so italijanskemu kupcu odgovarjale tako po kvaliteti, kot tudi po ceni.

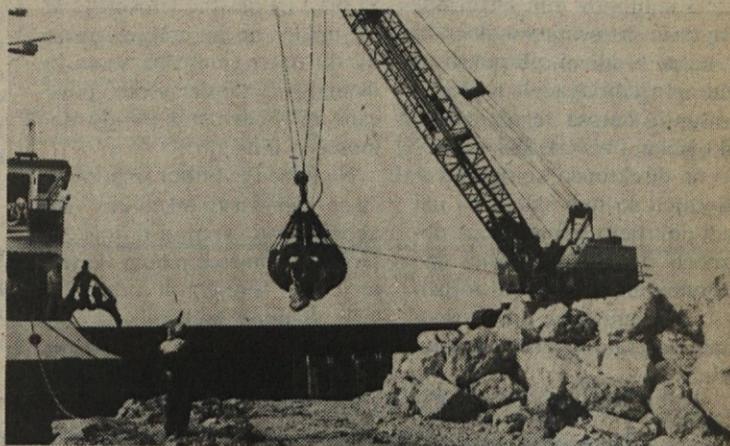
Izvoz naj bi bil velikega pomena za tozd GE Koper, saj bodo po pogodbi vsako leto v Italijo izvozili 60.000 kubikov skal več-

jih od 1,5 tone, količine pa se v dogovoru z italijanskim partnerjem lahko tudi povečajo.

Pogodba je sklenjena za tri leta, njena vrednost je okrog pol milijona dolarjev, v njej pa je dana možnost podaljšanja za toliko časa, kolikor bosta obe stranki s poslom zadovoljni.

Upajmo, da bo izvoz potekal brez težav in da bodo naše skale varovale Benetke pred visokimi valovi.

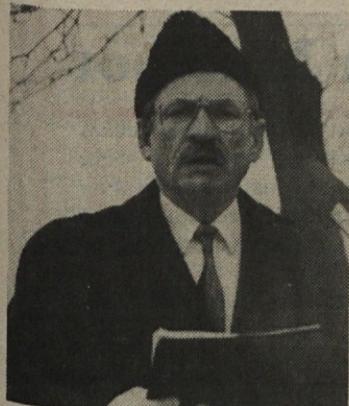
C. P.

Ladja bo odpeljala skale iz našega kamnoloma Črni kal v Benetke.

Iz vsebine

- Združitev DSSS in Inženiringa 3. stran
- Na preizkušnji Mikrovax 5. stran
- Proč vrženi milijoni 10. stran
- Združena oba kovinska obrata 10. stran
- Razpis za izobraževanje 11.–14. stran
- Nov drobilec v Črnem kalu 17. stran
- Letovanje v ČSSR 22. stran

Dr. Vinko Strgar: »Dolgo smo čakali – in dočakali uresničevanje naložbe, ki sodi v program tako imenovanega nacionalnega svežnja.«

3. seja odbora za načrtovanje

O reorganizaciji in GN 89

Potem, ko so se člani odbora za načrtovanje in razporejanje dohodka na 3. seji 12. januarja seznanili s potekom razprav o reorganizaciji DSSS, Inženiringa in Gradisa kot celote, so vzeli na znanje informacijo o poslovanju Gradisa v prvih enajstih mesecih lanskega leta. Celotni dohodek je bil dosežen v višini 77 odstotkov, dohodek v višini 91 odstotkov, osebni dohodki so bili izplačani v višini 92 odstotkov lanskega letnega gospodarskega načrta, ostanka čistega dohodka pa je bilo nekaj manj, 66 odstotkov.

Hude motnje v poslovanju je imel tozdi KO Maribor (izgubo v višini 2,273 milijarde din), Inženiring pa je imel likvidnostne težave, predvidoma pa bo imel ob

čen predvidoma za okoli 12 odstotkov in to zaradi večje inflacije od predvidene.

V daljši razpravi so se prisotni uspeli dogovoriti tudi o višini

- Delegati odbora so se seznanili tudi z osnovami gospodarskega načrta delovne organizacije za leto 1989. Nova zakonodaja dopušča več samostojnosti pri planiranju ter zmanjšuje obseg obveznega planiranja. Ta obsega poslovno politiko in njeno uresničevanje, namene in načine združevanja sredstev, osnove razporejanja dohodka in dobička (kot nove kategorije) ter delitev osebnega dohodka, plan pa mora govoriti tudi o organiziranosti podjetja, oziroma o spremembah, ki naj bi izboljšale poslovanje.

V osnovah gospodarskega načrta, ki ga bodo tozdi uporabili pri izdelavi lastnih gospodarskih načrtov, so spremembe pri združevanju sredstev, Inženiring pa je bil vključen v DSSS. Delovna skupnost skupnih služb se bo poslej financirala proračunsko, saj se njene naloge ne bodo več ločevale na storitve in dejavnost.

zaključnem računu izgubo v višini 556 milijonov din. Člani odbora za načrtovanje so sklenili, da naj se o dilemi, ali pokrivati izgubo Inženiringa ali ne ter o vprašanju statusa tega tozda - priključil naj bi se DSSS - dogovorili na direktorski konferenci.

Sprejeli so tudi sklep, da naj tozdi pokrijejo še neplačane obveznosti do DSSS v višini 455 milijonov din in dodatno združijo še 507 milijonov din, gospodarski načrt bo namreč prekora-

akontacije za DSSS in Inženiring za prve tri mesece letošnjega leta, dokler ne bo sprejet gospodarski načrt (mesečna vsota bo dvanajstina lanske vsote, povečane za predvideno 16-odstotno mesečno inflacijo).

Na koncu je odbor še priporočil sprejem za 16 odstotkov višje akontacijske vrednosti točke v Gradisu za mesec januar (kasneje je bila sprejeta 40 odstotkov višja vrednost točke).

M. M.

Del sovjetske delegacije v Gradisu.

Seznanjanje z zmožnostmi Gradisa

Obisk delegacije iz Tjumenske pokrajine

Ob koncu januarja je Slovenijo obiskala delegacija iz ZSSR iz Tjumenske pokrajine in Krasnojarska z namenom, da ugotovijo možnosti sodelovanja pri uresničevanju programa razvoja proizvodnje blaga za narodno uporabo v teh pokrajinah.

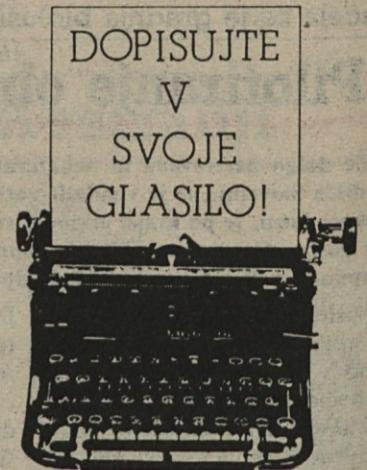
Člani jugoslovanskega konzorcija SR Slovenije so pokazali zanimanje za uresničitev projektov na osnovi dolgoročnega sodelovanja in vzajemne koristi.

gradbenih polizdelkov in stanovanjsko naselje v Fužinah.

M. K.

Delegacijo, katere vodja je bil V. J. Baturin, načelnik teritorialnega inšpektorata GOSAGROPROMA, so sestavljali številni ugledni strokovnjaki in direktorji. Med svojim obiskom v Sloveniji so obiskali Emono, Lesnino, Delamaris, Smelt in Gradis.

Obisk v Gradisu, kjer jih je sprejel tudi predsednik PO DO Franc Kositer, dipl. inž., je minil predvsem v seznanjanju z možnostmi naše gradbene dejavnosti. Ogledali so si tudi naš obrat

Ustvarjeni pogoji za hitrejšo reorganizacijo strojegradnje

Družbeno varstvo v Kovinskih obratih Maribor

Korenite spremembe v Kovinskih obratih Maribor, ki so jih z upanjem pričakovali delavci KO Maribor, Gradisovi tozdi, ki so pokrivali izgube v tem tozdu in tudi vodstvo delovne organizacije, so končno nastopile: februarja je v tozdu pričelo veljati družbeno varstvo.

Sklep o uvedbi začasnih ukrepov družbenega varstva v Gradisovem tozdu Kovinski obrati Maribor je sprejel zbor združenega dela Skupščine občine Maribor Tabor na seji 27. januarja, izvajati se je pričel prvega februarja.

Za predsednika začasnega poslovnega organa so delegati zbora združenega dela imenovali Radovana Stoniča, diplomirane ekonomista, za člane pa Ivana Fuksa, inženirja strojništva, Evgena Kavčiča, ekonomista, Marjana Gostinčarja, diplomiranega inženirja, mesto za komercialno področje pa je še odprto.

Začasni poslovodni organ mora v roku enega meseca izdelati program za odpravo motenj in ga dostaviti izvršnemu svetu Skupščine občine Maribor Tabor in ga sproti, najmanj enkrat na mesec obveščati o uresničevanju tega programa. Začasno vodstvo bo o izvrševanju programa seveda obveščalo tudi vodstvo Gradisa.

Od ukrepa družbenega varstva se pričakuje, da bo omogočilo hitrejšo izvajanje nujno potrebnega prestrukturiranja strojegradnje v Gradisu s kadrovsko prenovo, boljšo organizacijo dela, nagrajevanjem in ostalim, kar lahko pripomore k boljšim poslovnim rezultatom združene strojegradnje. Novo vodstvo in njegov program so z upanjem pričakali tudi delavci Kovinskih obratov Maribor na zboru delavcev, ki je bil že prvega februarja.

M. M.

Kakšna naj bo vloga Inženiringa – Združitev DSSS in Inženiringa

V Gradisu je potrebno »globoko oranje«

Sprememba zakonodaje, predvsem sprejetje Zakona o podjetjih, še bolj pa težave v Gradisu narekujejo naši delovni organizaciji spremembo organiziranosti – (vserešujočo?) reorganizacijo, pričakovano s toliko upanja pa tudi strahu, ki naj bi dal Gradisu novega poleta in moči, da si izbori boljše »mesto pod soncem«. V okviru teh sprememb na boljše naj bi se prav kmalu tozdr Inženiring vključil v Delovno skupnost skupnih služb.

Kako pa na te zahteve gledajo najbolj prizadeti, delavci Inženiringa? Njihova stališča sta razložila v. d. direktor tozda **Janez Grünfeld** in pomočnik direktorja **Stane Perčič**.

Na Inženiringu se strinjajo, da je reorganizacija Gradisa nujna (ali kot so se slikoviti izrazili, potrebno je globoko oranje) in v okviru te, tudi reorganizacija Inženiringa in Delovne skupnosti skupnih služb.

Ne strinjajo pa se s predlagano združitvijo, če ta ne bo prinesla zaželenih rezultatov. Razen tega sedanja zakonodaja tudi ne omogoča skupnim službam opravljati inženiring dejavnosti. Delovna skupnost ne more izvajati proizvodne dejavnosti, ampak lahko dela zgolj za potrebe tozdov. Kako bo z novo zakonodajo, pa se še ne ve.

Kljub temu se že eno leto govori o doregistraciji DSSS, kar si želita Razvojna in Tehnična služba, da bi lahko nastopali navzven, zunaj Gradisa, vendar to ni povezano z Inženiringom in predlagano združitvijo, sta povedala sogovornika.

Vsekakor se zavzemajo za postopno pot pri reorganizaciji Gradisa zaradi odporov, ki jih pričakujejo, ne glede v kateri smeri bi reorganizacija potekala.

• Tudi reorganizacija Ineniringa oziroma njegova drugačna vloga je nujna za dobiti delovne organizacije, vendar je potrebno pri tem izhajati iz pravih izhodišč. Ineniring je ustanovilo 19 Gradisovih tozdov, kar spomeni, da je definiranje oblike organizacije Ineniringa posledica njihove odločitve. V tozdih se mora pojaviti potreba po drugačni organiziranosti tozda Inženiring. Sedaj pa skozi obliko (način organiziranosti) iščemo cilj (uspešno podjetje), sta menila.

Pri svojih pogledih na reorganizacijo Ineniringa izhajajo iz naslednjih izhodišč:

Od ustanovitve tozda Inženiring, pa vse do danes se ta dejavnost v Gradisu ni uveljavila in zato tudi ne konstituirala. Tako so posamezne aktivnosti, ki naj bi sestavljale »inženiring«, organizirane na različnih nivojih in v različnih organizacijskih oblikah.

Zato se ob raznih reorganizacijah in predlogih reorganizacij pojavljali najrazličnejši predlogi od nujnosti čvrsto organiziranega popolnega »inženiringa« do predloga, da Gradis »inženiringa« sploh ne potrebuje. Očitno tudi vse do danes niso usklajena mnenja o tem, kaj inženiring pa tudi marketing sploh sta, niti o tem, kaj od tega Gradis potrebuje in v kakšni organizacijski obliki.

To je bilo zabeleženo tudi v programu »Interne predsanacije tozda Inženiring«, ki je bil sprejet v začetku oktobra lanskega leta in govori tudi o ozadju težav Inženiringa: Nedslednost razmejitev nalog med DSSS in Inženiringom je bistveno posegla v namene in cilje določene s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi tozda Inženiring.

V času od ustanovitve Inženiringa pa vse do leta 1989 so tako tozdi, kot službe v DSSS prevzemali, ohranjali delno ali pa v celoti naloge, ki so bile po ustanovitvenem aktu osnova in pogoj za uspešno delovanje tozda Inženiring, je zapisano v programu.

Glede na take pogoje dela ugotavljajo, da je bilo šest let Inženiringa dejansko šest let životarjenja, saj so na nivoju Inženiringa ostale okrnjene funkcije. Zaradi tega tudi ne moremo govoriti o odgovornosti Inženiringa, saj je ta nikoli ni imel, menita vodilna človeka Inženiringa.

Po njunem mnenju je potrebno ugotoviti, kako doseči tako organiziranost Inženiringa, ki jo

• Po prepričanju sogovornikov je sedaj nujno potrebno vspostaviti učinkovito notranjo prenovo tako Inženiringa kot Gradisa v celoti. Zakon o podjetjih slučajno sovпада z reorganizacijo Gradisa, ki je že nekaj let »zrel« za spremembe. V bistvu ni nobenega argumenta, da se ne bi mogli že pred leti organizirati v učinkovito organizacijo, sta povedala.

Gradis potrebuje. Pri tem se zavzavlja za nadaljnji razvoj pomembno vprašanje: ali bo Gradis čakal investitorje ali pa razvijal in iskal odgovore, kaj graditi, torej slediti potrebam trga.

• Dodala sta še, da če nočemo, da bi Gradis oziroma njegovi tozdi postali občinska podjetja (potem to tudi ne bi bil več Gradis), bomo morali pozabiti, kaj je bilo pred 20 leti, četudi je bilo takrat dobro, celo odlično. Nekateri, žal jih je celo veliko, so prepričani, da se da to ponoviti, sta pristavila.

Upošteva vse to so prepričani, da je prenova inženiring dejavnosti predvsem stvar odločitve o bodoči organiziranosti delovne organizacije Gradis.

Po mnenju sogovornikov je v Gradisu zelo pereč problem vodenja. Vodstvo delovne organizacije nima vzvodov za uspešno odločanje, zato tudi nima moči. Vzvod za odločanje je v bistvu Inženiring in ne Skupne službe. Skupne službe pa so postale ta vzvod, čeprav bi morale imeti le izvajalsko funkcijo, torej delati za tozde. Inženiring pa je izgubil tisto nalogo, zaradi katere je bil organiziran.

Pravo vlogo Inženiringa si zamisljajo kot »ladijski oklep za prebijanje ledu«, torej tisto udarno silo Gradisa, ki naj omogoči (varno) plovbo celemu Gradisu. Pri tem pa bo v Gradisu nujna določena stopnja centralizma, ki ga ne razumejo kot prisilo, ampak na osnovi skupnih vrednot in želja ter vizij centralizirane funkcije, to pa bo v prihajajočem času nujnost, menijo na Inženiringu.

M. M.

Dvanajst poslovnih zapovedi

Osnove dobrega vodenja

Rudolf Hanfe je v svoji najnovejši knjigi Die Luhunft inszenieren postavil dvanajst zapovedi dobrega vodenja.

1. Zelo zgodaj zaznati trende
2. Imeti vizijo
3. Biti poln fantazije
4. Razmišljati internacionalno
5. Spoznati povezave
6. Osredotočiti se na ljudi
7. Obvladati računalnik in ga pravilno koristiti
9. Pomembne informacije tekoče in dovolj hitro zagotavljati
10. Poenostavljati probleme
11. Delovati teamsko
12. Cilje jasno definirati

Pripravil: E. A. Schwarzbartl

Sestanek komercialnih pomočnikov

O angažiranosti še premalo podatkov

Prvi sestanke v letošnjem letu naj bi komercialni pomočniki izkoristili za oceno stanja o angažiranosti posameznih tozdov, vendar so bili podatki še tako skopi, da tudi primerne ocene stanja ni bilo možno doreči. Tudi udeležba je bila na sestanku, ki je bil tokrat na jeseńskem tozdu, nekaj skromnejša, tako da so večji poudarek dobile ostale točke dnevnega reda.

Najprej je domačin. Štefan Žemva, predstavil svoj tozd. tako po zasedenosti z deli, kot tudi s splošnimi podatki. Tudi informacija o »sestanku« z delavci, ki so ga imeli ob zadnjem izplačilu, je bila v opomin vsem, da se gradbeništvu zares ne obetajo nič kaj lepi časi in da bo borba za vsakdanji kruh vsak dan težja.

V nadaljevanju je bilo govora o celostni podobi, katalogu in novi prospektni dokumentaciji. Ponovno je bil poudarjen osnovni koncept nove celostne podobe, ki ni nikakršna sprejema vseh tržnih komunikacij, temveč le dopolnilo s predelavami (osnovni znak - grabež, je še naprej sestavni del celostne podobe, vendar se pojavlja v različnih oblikah in kombinacijah - sam grabež, v kombinaciji z napisom Gradis v rockwellu, ali pa napis GRADIS samostojno). Ker je še veliko nejasnosti in različnih razlag, to ponovno poudarjamo.

Na vse tozde smo to obvestilo poslali že večkrat, vendar nekateri ne upoštevajo dogovorjenih načel. Tudi osnovne pojavnne oblike tržnega komuniciranja (dopisni papir, računi, vizitke, kuverte, obrazci) nekateri nočejo zamenjati in vztrajajo pri sta-

rem. S tem seveda delajo škodo le delovni organizaciji, saj se ponovno pojavlja v različnih pojavnih oblikah pri poslovnih partnerjih.

Ob zaključku informacij o celostni podobi, so komercialni razpravljali tudi glede celovite prospektne dokumentacije in novoletnih edicij, za katere je bil sprejet tudi sklep, da se do prihodnjega sestanka pripravi konkretni predlog za akcijo v jubilejnem letu 1990.

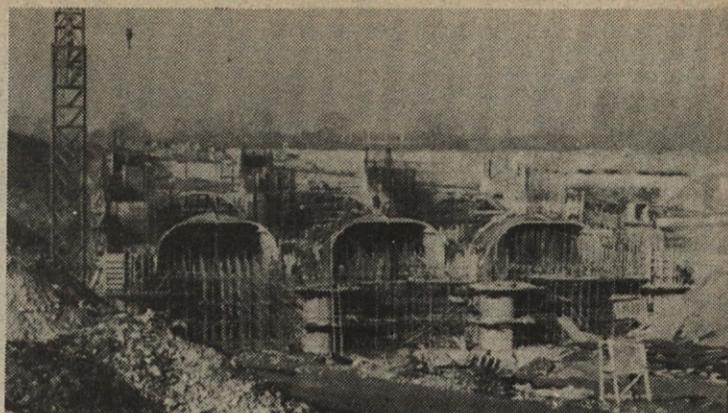
V nadaljevanju sestanka je ing. Pukšič, ki je prisostvoval sestanku le delno, podal tudi informacijo o angažiranosti Gradisa v tujini. Le-ta še vedno zajema področja Zvezne Republike Nemčije, problematiko z Irakom in Kuvajtom ter novo tržišče Italijo za izvoz kamna. Več o posameznih projektih bomo objavili v prihodnjih številkah.

Ob zaključku sestanka so si udeleženci z zanimanjem ogledali tudi Gradisova gradbišča na Bledu, kjer jeseniški tozd gradi objekte, ki so povezani s svetovnim prvenstvom v veslanju, ki bo konec poletja. Več o samih gradbiščih pa smo zapisali že v predhodni številki GV.

Matija Krnc

Komercialni pomočniki so si ogledali tudi gradbišče trgovsko-turističnega centra na Bledu.

Gradnja HE Vrhovo poteka po načrtih, letošnja zima brez snega pa je olajšala delo gradbinčev.

Dobro sodelovanje vseh izvajalcev del

Na Vrhovem ni počitka

V torek, 17. januarja, sem obiskala Vrhovo in zbrala izjave strokovnjakov, ki vodijo izgradnjo elektrarne.

Stane Lampe, vodja gradbenih del pri Smeltu pravi: »Dela tečejo po planu predvsem zaradi dobrega sodelovanja vseh, tako Elektroprojekta, Gradisa, SCT in drugih. Ker je IBE napel vse sile, projekti sledijo dinamiki, ki so zastavljeni v pogodbi. Stanje operativnih del pa je takole: končana je temeljna plošča na prelivnih poljih, gradijo pa se že stebri prelivnih polj.

Prvo polje bo za montažo zapornic pripravljeno do 1. marca, drugo pa do 20. marca. Pri gradnji strojnice smo zdaj na koti minus 8 do minus 6, do 1. aprila pa bomo prišli do kote minus 5, deloma celo do kote 0. To pa je že kota zaježitve. Pripraviti se moramo še na zasipe za strojnico in na montažo montažne hale.

Na Vrhovem imamo prvič montažno halo, ki nam bo omogočila, da bomo streho strojnice pokrili do konca junija. Če ne bi Gradisov projektirni biro zasnoval montažne hale, bi izgubili veliko časa pri montaži opreme, naleteli pa bi tudi na vrsto tehnoloških omejitev. Tako bomo v drugi polovici leta že montirali opremo.

Istočasno kot dela na strojnici tečejo tudi priprave za zemljska zaščitna dela na bazenu. Pred nami je še približno 600.000 kubikov zemljskih zaščitnih del. Izpolnili smo že 60 odstotkov vrednosti gradbenih del po finančnem planu. Po junijskih cenah iz leta 1987 smo opravili za 8 milijard del, ker pa so se vrednosti gradbenih del od takrat do konca lanskega leta povečala za

6 krat, so ta dela vredna 48 milijard dinarjev.

Alojz Nučič, ki pri Smeltu vodi strojna dela za Vrhovo, pa je povedal, kako je z opremo: »Turbino za regulacijo treh devnih turbin 14,4 MW izdeluje Litostroj, ki z deli sledi pogodbi. Nekoliko je še problematičen uvoz polizdelkov iz tujine, predvsem turbinske gredi. Predvodilnik turbine kot prvi večji kos bo avgusta že gotov. Ker pa Litostroj nima kapacitet za težke obdelave bo odpeljal predvodilnik in zunanji obroč vodilnika v karlovško Jugoturbino. Odlite pa ima že dele za dva agregata.

Generator z vzbujanjem dela Rade Končar, ki ga bo pripravil do začetka leta 1990. Metalna izdeluje 5 segmentnih zapornic prelivnih polj, ki bodo zmontirana do konca letošnjega leta. Mostna dvigala v strojnici smo naročili pri ljubljanski Mostovni in bodo gotova do letošnjega julija. Sesalno cev v primarnem betonu dela Hidromontaža, pripravljajo pa se razpisi za stikališče, lastno rabo, upravljanje elektrarne, telekomunikacije in priključni daljnovod.

Približno leto dni je že minilo od pričetka gradnje HE Vrhovo in po besedah graditelja Mirka Skribeja iz Gradisa je »zdaj špica na gradbišču«. Takšen napet tempo za 280 delavcev, ki imajo dvoizmenski šiht in deluje vse vikende, razen tistega ob plači, bo trajal vse do konca leta. Zastavljeni roki namreč neusmiljeno priganjajo in maj 1990, ko bodo pričeli s polnjenjem bazena, se hitro bliža.

L. Pavlovčič

Uvajanje računalniške obdelave podatkov hitreje od predvidenega

Na preizkušnji nov računalnik - Mikrovax 3

Gradis gre v korak s časom - vsaj na področju računalniške opreme in uporabe teh »inteligentnih strojev«. Predvsem v zadnjem letu dni so na vseh tozdih dobili računalnike in ponekod si že ne morejo več zamisliti dela brez njih. Povezave med računalniki pa bodo delo še olajšale in izboljšale.

Sedaj so že vsi Gradisovi tozdi tako ali drugače priključeni na centralni računalniški sistem preko Jupak sistema (mreža za prenos računalniških podatkov) ali pa preko modemov in klijentov poštne linije.

V računalniškem centru so dobili nekaj novih telefonskih linij, tako da sedaj prideta po dva tozda na eno klicno številko in praktično ni čakanja. Gradbena operativa Ljubljana, DSSS in SPO pa so priključeni direktno z optičnim kablom. Računalniki Triglav, ki so jih na tozdih doslej uporabljali za zajem podatkov in njihov zapis na diskete, lahko tako sedaj služijo svojemu prvotnemu namenu, to je materialnem poslovanju.

Optična povezava se je izredno dobro obnesla. Je zelo zanesljiva in po njej lahko brez vsakih problemov prenašajo hkrati do 36 kanalov, pa linija še ni preobremenjena. Prenos podatkov poteka zelo hitro, od 2 do 10 mega bitov na sekundo.

• Efekti vpeljave računalniške mreže v Gradisu so dvojni: informacije so takoj oziroma hitreje dostopne, po drugi strani pa bodo vsaj v DSSS zaradi tega nastali tehnološki viški, ker klasičen zajem podatkov ni več potreben in tudi ne razdeljevanje izpisanih podatkov.

Kvaliteta podatkov je seveda boljša, ker z njimi delajo ljudje, ki se sicer ukvarjajo s temi področji dela. Tako na primer vsi tisti, ki delajo na področju osebnih dohodkov, (to je bila prva aplikacija na sistemu) pravijo, da pretekli in sedanji način dela sploh nista primerljiva.

Direktor službe AOP **Marjan Jerič** je povedal, da je računalnik, da bo potreben čas za prehod iz starega na nov sistem in za začetek dela na novem sistemu, vsaj dve leti. To bi bil čas, da se ekipa uteče in dodobra spozna z delom in opremo. Dejanski čas pa je bil za polovico krajši. Po dobrih dveh letih, odkar je zaposlen pri Gradisu, je mnogo del prenešenih na glavni računalnik.

Delavce AOP čaka še »velika akcija« za prenos saldakov, financ in materialnega poslovanja iz starega računalnika (Facom) na nov računalniški sistem. Ta paket obdelav, ki je precej obsežen in medsebojno povezan bo v najkrajšem času prenešen na nov računalnik, saj je njihova obdelava na starem praktično že ugasnila. Programska oprema (software) je že izgotovljen, inštruktaža je delno že opravljena, sedaj pa Računovodsko inštruktažna služba RIS pripravlja šifranje.

Tako za prihodnost ostajajo še manjše zadeve, vendar enako pomembne kot je poslovni del - to je tehnični in splošno informacijski del. Računalniki so že dobro izkoriščeni. Bolje bo potrebno izkoristiti še možnosti računalniške povezave med tozdi. Vspostavljena računalniška mreža namreč lahko služi tudi kot elektronska pošta. Da pa jo bi lahko vpeljali, bi se morali te naloge resno lotiti.

»Pri nabavi računalniške opreme smo si zamislili postopen način nakupa, ki upošteva rast cen in razvoj računalnikov v svetu in ki je za nas bolj ugoden. Tako bi ki bi naprimer računalnik, ki bi pokrival naše zahteve v naslednjih sedmih letih, sedaj zelo velik in zelo drag ter v začetku še ne dovolj izkoriščen. Če pa se odločimo za računalniški sistem, ki bo pokrival dveletno obdobje, bo ta bistveno cenejši, po dveh letih pa bo na tržišču že nova generacija računalnikov, ki bodo precej manjši, tri do petkrat hitrejši kot prejšnji, cenovno pa v istem razredu kot predhodno kupljeni. Za ta drugi sistem smo se odločili v Gradisu. Tako smo sedaj pred odločitvijo, ali v bližnji prihodnosti zamenjati računalnik Gemini 600 z računalnikom **Mikrovax - 3**.

Operacijska sistema sta pri tem novem in na našem Geminiju enaka, tako da so obdelave v trenutku prenosljive. Mikrovax pa je za 3,5 do 4 krat hitrejši, šestkrat manjši in porabi desetkrat manj energije kot prejšnji (trikrat več kot za delo porabijo

računalniki elektrike za hlajenje). To je pomembno zato, ker ima računalniški center priključeno opremo v višini moči 60 kW, na mesec pa plačamo za elektriko približno staro milijardo din.

• Mikrovax ima 32 mega bitov hitrega spomina (Gemini le 4) in pa fiksne diske z 1 G - bytov pomnilniškega prostora. Bistvena prednost Mikrovaxa je večja hitrost procesorja. Pri Geminiju že opažamo precejšnjo gostoto porabe procesorja in zato tudi malo daljše ali tudi predolge odzivne čase. Možno je tudi povezati skupaj več računalnikov Mikrovax (v ti. cluster) in nanj priključiti še »terminal server«, ki lahko pokriva do 200 terminalov.

Zaradi vsega tega je seveda naša želja, da bi zamenjali računalnik«, je dejal Marjan Jerič.

V Računalniškem centru (RC) Gradisa so imeli tak računalnik dva meseca na preizkušnji in z rezultati so bili zelo zadovoljni. Seveda bi morali ob zamenjavi star računalnik prodati, vendar tečejo dogovori o prodaji počasneje kot so najprej računali. Tako še ne vedo, kako bo z novim strojem.

Mikrovax je posodila Izolska delovna organizacija Galeb, ki ga ponuja bistveno ceneje kot Iskra, ki hoče za tak računalnik približno 80 odstotkov več, kar znese od 180 do 200 starih milijard. S to razliko bi lahko nadzidali že zdavnaj pretesno stavbo RC ob upravni stavbi tozda Obrat gradbenih polizdelkov, kamor bi se lahko preselili vsi delavci AOP. Delavci AOP so sedaj razdeljeni

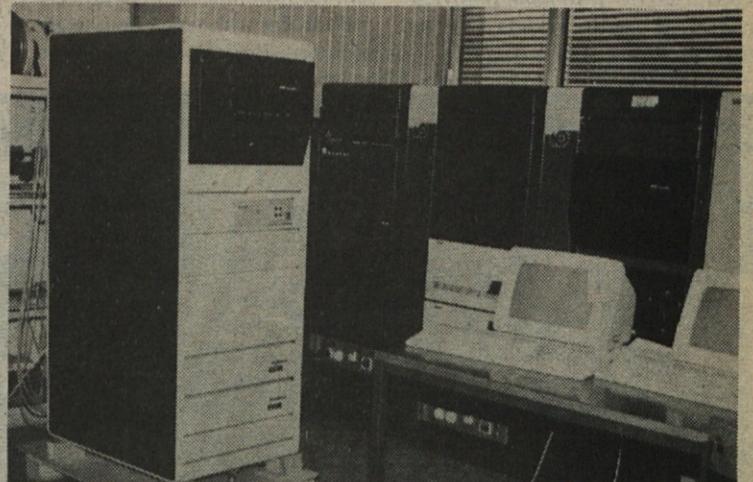
med stavbo RC pri tozdu OGP in stavbo DSSS na Šmartinski cesti, kar je za naravo njihovega dela zelo neprikladno. Razen tega so v DSSS precej »tuja« služba, saj razen nekaj skupnih opravil ni kakšne druge povezanosti med službami. Razlike so tudi v načinu in organizaciji dela, ker je delo v AOP predvsem podobno proizvodnemu delu (roki, plani, izdelki itd.). To je pripeljalo do tega, da se vodstvo DSSS in ostali s samo problematiko AOP niso ukvarjali.

V službo AOP je bilo vloženih precej sredstev, tako za nabavo opreme, kot za tekoče obratovanje. Zato je AOP v DSSS glede stroškov in delitve amortizacije med vodilnimi službami. Sredstva pridobljena od tozodov pa so se porazdeljevala drugače, kot so bila pridobljena, kar je poglobljalo težave pri sodelovanju z DSSS. Zato so v AOP nekaj časa razmišljali tudi o osamosvojitvi službe v posebno delovno skupnost.

Tudi pridobivanje dohodka iz navelov AOP je možno in se je že izvajalo, vendar od tega delavci AOP, sama služba in tozdi nimajo kaj dosti. Tako so pri izgradnji računalniškega centra na Kosovu delavci AOP za DSSS pridobili dohodek (čista sredstva v višini približno 14 starih milijard), AOP pa od tega nima nič, razen da dela in inštruirajo. Zato tudi nima več pravega interesa, saj se sredstva ne porazdelijo med tiste, ki jih ustvarjajo s svojim delom.

Imeli so velike težave tudi že s samimi plačili delavcem za taka izredna dela, saj so nekateri na DSSS nevoščljivi drugim vsak dinar. Zaradi vsega tega, zaradi nepriznanja za opravljena dela (večkrat tudi preko cele noči) in nejasnosti okoli reorganizacije Gradisa in DSSS pa se lahko zgodi, da bo šel iz Gradisa tudi direktor AOP. To pa bi bila po odkritosrčnih besedah delavcev te službe neprecenljiva škoda.

M. M.

Na levi je Mikrovax na preizkušnji v Računalniškem centru Gradisa, na desni pa del računalnika Gemini 600. Mikrovax je šestkrat manjši in mnogo sposobnejši od našega sedanjega računalnika.

Ljubljanska enota Biroja za projektiranje Maribor

Projektantsko delo je premalo cenjeno

Do projektive v gradbeništvu imamo prav mačehovski odnos. V pripevkah o gradnji omenimo izvajalca del, naročnika, tudi še obrtnike, pozabimo pa na tiste na začetku, na projektante.

Tako se tudi oddelek Biroja za projektiranje Maribor v Ljubljani na Vilharjevi, zelo redko pojavi v Gradisovem vestniku. Zato najprej nekaj podatkov o njem: nastal je leta 1974 kot arhitektonsko in konstruktersko dopolnilo mariborskemu biroju in sicer za razvoj in projektiranje montažnih hal sistema Gradis - Velo. Sedaj pa je njegovo področje dela seveda dosti širše. V enoti je trenutno 16 zaposlenih, začeli pa so z dvema projektantom in sodelavcem.

Ker za razvoj ni bilo namenjenih dovolj sredstev, je bilo treba zlasti gradbeno obrtniške in arhitektonske detajle reševati in tipizirati ob projektih za konkretne objekte. Na enak način so razvili tudi sistem montažnih aneksov in samostojnih poslovnih stavb ter sistem montažnih razdelilnih trafo postaj.

Nadaljna usmeritev arhitektonskega dela je bila v projektiranje posodobitve obratov in baz gradbene operative in skoraj ni tozda, ki bi jih ne realiziral. Izdelali so projekte betonske prefabrikacije in strojne baze Radnika Bijelo ter vzpostavili redno tehnično sodelovanje pri projektiranju konstrukcij za njihovo proizvodnjo.

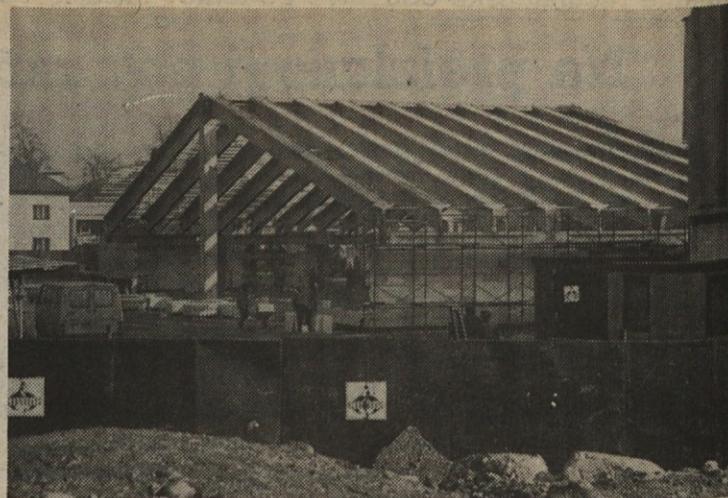
Z Velo halami pa je navezano intenzivno sodelovanje konstrukterske skupine na tozd OGP, saj je približno polovica njihovega dela vezana na ta tozd.

• Izdelali so nešteto tako imenovanih »ponudbenih projektov«, s katerimi je uspelo izvajalskim tozdom pridobiti delo, na žalost pa inženiring in arhitektura ostajata v večini primerov v rokah investitorjevih projektantov. Zaradi tega se je arhitektonska skupina zreducirala na minimum in preorientirala na projektiranje za zunanje naročnike, čeprav bi s svojim specifičnim znanjem in izkušnjami lahko mnogo več koristila Gradisu.

Že od vsega začetka pa so projektirali konstrukcije pri posameznih večjih in reprezentativnih objektih, kot je na primer stavba ČGP Delo v Ljubljani, hotel Sava v Rogaški Slatini ali pa skupaj s kolegi iz Maribora dele projekta za tamkajšnje gledališče.

Ves čas so se vključevali v Gradisove razvojne naloge na področju marin in pomorskih gradenj, globokega temeljenja na zabitih prefabriciranih kolih in razvili novo montažno šedno stroje. Razvijali so sistem malih motažnih premostitvenih objektov, ki jih izdeluje tozd OGP in jih je veliko že zgrajenih, predvsem na ljubljanskem barju.

Področje njihovega dela je zelo široko. Projektirajo tako kon-

Projekti za dvojce pokritih teniških igrišč za športni klub Slovan na Kodeljevem v Ljubljani so bili narejeni v enoti na Vilharjevi. Pri tem so bili prvič uporabljeni tipski Velo elementi tozda OGP za izdelavo dvokapne strehe.

strukcije iz armiranega in prednapetega betona kot jeklene in zahtevne lesene konstrukcije. Tako na primer sodelujejo kot konstrukterji pri sanaciji ljubljanskega gradu, kjer ravno v tem času poteka montaža lesene strežne konstrukcije, ki so jo načrtovali v biroju na Vilharjevi.

• Že od vsega začetka so sodelovali z drugimi samostojnimi ljubljanskimi arhitektonskimi biroji. Za Biro 71 so sodelovali pri izdelavi projektov za več bolnišnic po Jugoslaviji in vojaški klub, ki je bil pred nedavnim odprt v Bagdadu. Sodelujejo predvsem še z birojem Ambient in LIZ inženiringom.

Udeleženi so bili pri projektu P 202 v Iraku, kakor tudi v enoti v Frankfurtu, kjer sodelujejo še sedaj. Sicer pa skoraj ni tozda v Gradisu, s katerim ne bi sodelovali, v zadnjem času še posebej z Gradbeno operativo Ljubljana.

Gradbeno enoto v Kopru in tozdom Inženiring. Želijo si tudi več sodelovanja z Birojem za projektiranje Ljubljana, saj se njihovo specifično konstruktersko delo dopolnjuje.

Referenc imajo seveda še veliko. Od leta 1974 imajo za seboj okoli 500 projektov in v okviru tega tudi okoli milijon kvadratnih metrov hal sistema Velo.

V novejšem času skušajo pri naših izvajalskih tozdih prodreti z racionalizacijami. Tako so na primer pred kratkim za deponijo premoga v Puli naredili kontra-projekt osnovnemu projektu, delno spremenili koncept in tako nekatere količine bistveno zmanjšali, ter tako pripomogli k pridobitvi tega dela.

V enoti čutijo še vedno premajhno zainteresiranost izvajalcev za njihovo delo. **Pravijo, da jih predvsem pri velikih projektih ne znajo dovolj uporabiti, menijo da bi lahko več koristili Gradisu in bi jim ne bilo treba zapravljati energije in časa za pridobivanje dela izven Gradisa.** Kot Gradis potrebuje dobre projektne, tako bi tudi oni potrebovali Gradis, saj velikih projektov brez naše delovne organizacije ne bi mogli realizirati.

V vseh teh zadnjih letih je bil projektantski del gradbene stroke v Gradisu premalo poudarjen. V časih, ki prihajajo, pa bi moral biti mnogo bolj, sicer bo naša delovna organizacija morala najemati zunanje projektante, ki pa praviloma premalo poznajo Gradisove možnosti in njegovo tehnologijo, pravijo delavci ljubljanske enote Biroja iz Maribora in upajo, da bo Gradis te sugestije še pravočasno upošteval.

M. M.

Predstavljamo vam delavce ljubljanske enote mariborskega Biroja za projektiranje. Ker jih ni veliko, so se lahko kar vsi postavili pred fotografski aparat.

Z beležnico in fotoaparatom na obisku pri ptujski operativi

V mili zimi operativa prehiteva roke

Sicer hladno, vendar lepo januarsko vreme nas je zvalilo ven na teren, kjer v letošnji mili zimi operativa ne pozna običajnega in za ta čas značilnega zimskega premora.

Obiskali smo ptujski tozđ GE Gradnje ter nekaj tamkajšnjih gradbišč, povprašali to in ono, naredili nekaj posnetkov, za to

in za naslednjo številko Gradisovega vestnika pa zbrali kar precej zanimivega gradiva.

Ptujska čistilna naprava

Gradnja ptujске čistilne naprave ob desnem bregu Drave, na Šturmovcu, se je začela sredi lanskega oktobra. Na območju, kjer so pred leti naredili prve objekte delavci Nizkih gradenj, zdaj za investitorja Komunalno in gradbeno podjetje Ptuj, tozđ Kanalizacija- Vodovod, dela opravljata dva izvajalca - tozđ KGP Drava ter Gradisove Gradnje. Slednje so prevzele izgradnjo treh objektov:

1. Kompresorsko postajo in avtomatske grablje
  2. Peskolov in maščobnik
  3. Rekonstrukcijo aeracije
- Gradbena dela bodo trajala nekako do meseca junija, potem

pa so na vrsti inštalaterska dela, ki jih bo opravilo podjetje IMP. Čistilna naprava naj bi začela obratovati oktobra.

Vrednost gradbenih del je ocenjena na nekaj nad 1,2 milijarde dinarjev. Na gradbišču je bilo v času našega obiska okrog 50 ptujskih gradisovcev.

V zvezi s čistilno napravo bi omenili še to, da bo omogočala prečiščevanje organskih snovi, čemur pravijo tudi biološko prečiščevanje vode, ne pa tudi odstranjevanja težkih kovin iz nje.

Na gradbišču so se nam še pohvalili, da jim je vreme omogočilo pridobiti kak mesec rezerve; dela bodo zanesljivo končali v roku.

Ptujska čistilna naprava v gradnji. Obratovati naj bi pričela jeseni.

Rabelčja vas

Po pozidavi kareja A in B je stanovanjski blok v gradnji, ki nosi oznako C-3, prvi in zaenkrat edini blok v kareju C.

V pritličju, štirih nadstropjih in izkoriščeni mansardi bo skupaj 63 novih stanovanj. Gradnja se je pričela maja lani, blok pa mora biti končan v enem letu.

Blok C-3 bo hkrati prvi blok v

tej soseski, ki bo priključen na plinsko omrežje. Imel bo tudi enocevni sistem centralnega gretja s talnim razvodom ter nekoliko spremenjen zunanji videz.

Zapišimo še to, da so v blok vgradili stavbno pohištvo, ki so ga v celoti izdelali v tozđovem lastnem obratu Mizarstvo.

Še približno sto dni - in 63 srečnežev bo prejelo ključe novih stanovanj.

Trgovski paviljon

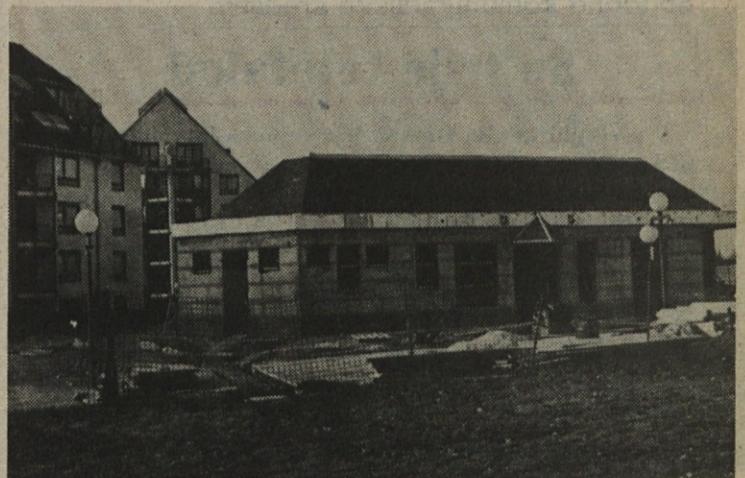
V Rabelčji vasi je Gradisova ptujska operativa pozimi zgradila še en nov objekt in sicer trgovski paviljon, ki pa pomeni čisto gradnjo za trg.

Ob pričetku del septembra lani je bila namembnost objekta znana zgolj okvirno. Zdaj so vsi lokali že prodani, objekt pa bo gradbeno dokončan prihodnji mesec.

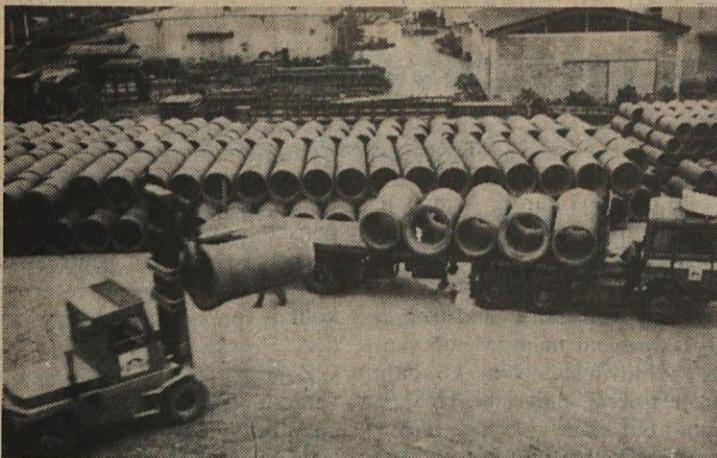
V paviljonu bo od skupno 240 kvadratnih metrov uporabnih površin 195 kvadratnih metrov namenjenih poslovni dejavnosti. V objektu bo zasebna prodajalna in butik, gostinski bar lokalček, Intesova slaščičarna in lokal Loterije Slovenije.

Kupcem lokalov nudijo tudi storitve prilagoditvenih del.

G. B.

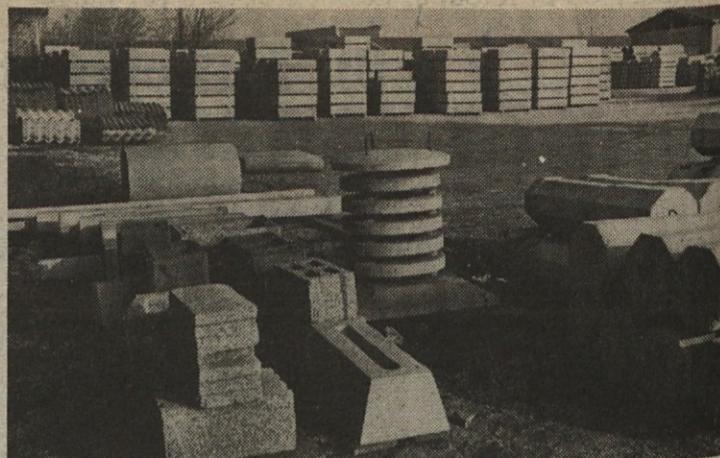

V paviljonu v Rabelčji vasi bo pet lokalov, ki so že vsi prodani.

Med najbolj iskanimi izdelki tozda OGP so cevi različnih profilov. Njihova kvaliteta je znana daleč naokoli, zato jim za njihovo prodajo ni treba skrbeti.

Uspešna prodaja standardnih izdelkov tozda OGP

Pred prodajalno OGP so razstavljeni vzorci izdelkov, tako da si jih lahko kupci že pred nakupom dobro ogledajo. V ozadju je deponija izdelkov za prodajo.

Proizvodnja komaj dohiteva povpraševanje

Paleta izdelkov Gradisovega tozda Obrat gradbenih polizdelkov iz Ljubljane je zelo široka – od betonskih zidakov in cvetličnih korit do armiranobetonskih pilotov in specialnih nosilcev. Kljub temu, da se v tozdu želijo usmerjati v izdelke višje stopnje tehnologije, torej v tiste, v katerih je vgrajenih več dela in znanja ter manj betona in železa, kar je seveda pravilna poslovna politika, ne zanemarjajo manjših in manj zahtevnih izdelkov tako imenovane betonske galanterije.

Izdelava zahtevnejših izdelkov po naročilu predstavlja 70 odstotkov njihove realizacije, ostane pa prodaja standardnih izdelkov. Za njo je zadolžen prodajni oddelek v tozdu, ki šteje štiri delavce. Vodja prodaje je **Helena Andoljšek**, na tem delovnem mestu je štiri leta, v Gradisu pa trinajst let.

Naj naštejemo nekaj bolj iskanih izdelkov, ki jih prodajajo: betonske cevi, cestni robniki, stebri za ograjo, vinogradniški stebrički, betonski zidaki (ki jih prodajo zelo veliko), cvetlična korita, hlevske rešetke, koritnice za odvajanje vode itd.

Zelo iskane in cenjene so betonske cevi. OGP izdeluje meter dolge cevi s premerom od 15 do 100 cm in specialne vodotesne cevi za kanalizacijo dolžine 2,50 metra in premera od 40 do 100 cm. V lanskem letu so jih prodali v skupni dolžini malo manj kot 115 kilometrov!

Prodaja je manjša pozimi in prične naraščati marca, ko se pričinja gradbena sezona, vedno pa je povpraševanje večje od ponudbe, kar je dokaz dobre kvalitete izdelkov. Tako včasih kakšnemu kupcu ne morejo ustreči z rokom dobave, kar je tudi največja težava, ki jo imajo v pro-

• Še nekaj cen za tiste, ki se bodo na pomlad lotili urejanja svojega koščka zemlje ali okolice doma: kvadri širine 20 cm stanejo 3400 din, širine 30 cm pa 4560 din, vinogradniški stebrički, dolgi so 2,80 metra, stanejo 26.570 din, cestni robniki so po 14.230 in 19.520 din, meter dolge koritnice pa po 66.230 din. Cene so približno take kot v drugih gradbenih podjetjih in seveda od časa do časa malce poskočijo. Pa kaj se more, draži se cement, pa železo ..., sicer pa so kupci tega že tako vajeni.

dajni enoti. Kupci morajo največkrat čakati na cevi manjših profilov – 15, 20 in 30 centimetrov, ki so najbolj iskane. V OGP jih dnevno naredijo le po 80 kosov vsakih, prodali pa bi jih lahko tudi po petkrat več. Do enodnevnih zastojev prihaja tudi pri menjavi kalupov za večje cevi. Te težave bi lahko rešili le z novimi proizvodnimi prostori in stroji, vendar ob dobri prodaji bolj zahtevnih elementov ni denarja za manj donosne naložbe.

Kupci pogosto povprašujejo po ceveh večjega profila, tudi dvometrskih, ki pa jih OGP ne dela. Nekaj težav imajo tudi zaradi tega, ker imajo prevzem v proizvodnji in ne na deponiji,

med prevozom pa se izdelki tudi lomijo. Ker lom ugotavljajo enkrat mesečno, se dejansko stanje ne ujema vedno s knjižnim.

• Prodajalna, ki je čisto blizu Gradisove stavbe skupnih služb, je odprta od 7. do 14. ure vsak delavnik in tudi eno soboto na mesec. Za prevoz kupljenega blaga mora poskrbeti kupec sam, če pa ne gre drugače, ga napotijo na naš tozđ Strojno prometni obrat po pomoč.

In za konec še nekaj kritike: odkar je prodajni oddelek v baraki – in to je že vrsto let – ki na zunaj ne izgleda preveč privlačno, jim obljublajo nove prostore. Nekaj časa je bilo že skoraj dogovorjeno, da jim bodo ob upravni stavbi OGP postavili montažno hišo Lesno industrijskega obrata Škofja Loka, ki ki bi tako služila še v reklamne namene tega tozda. Pa je seveda, kot še mnogo drugega, tudi to padlo v vodo. Preveč interesov in dogovarjanja ob preslabi poslovni zavzetosti lahko uniči še tako dobro idejo.

Bomo videli, če bo v prihodnosti kaj boljše. M. M.

Sodobno komunikacijsko sredstvo

Še trije telefaksi

V prejšnjki številki Gradisovega vestnika smo objavili vestičko, da smo v Gradisu dobili prva dva telefaksa, napravo, ki omogoča sodoben in hiter prenos sporočil, skic, načrtov oziroma vseh pisnih dokumentov. Dobili so ga v LIO Škofja Loka in v predstavništvu v Beogradu.

Telefaks je naprava, ki deluje kot nekakšen fotokopirni stroj na daljavo, zveza med pošiljateljem in prejemnikom pa se vzpostavi kar po telefonu.

Sedaj imajo telefakse tudi v Celju, na DSSS in v Nizkih gradnjah Maribor.

Za osvežitev spomina objavljamo klicni številki telefaksa v LIO (064) 631-114 in v Beogradu (011) 166-779.

Številka telefaksa na DSSS je (061) 445-969 in v Celju (063) 25-711 in v Nizkih gradnjah (062) 27-465.

C. P.

Helena Andoljšek

V ponos Mariboru in Gradisu

Avtobusna postaja kmalu nared

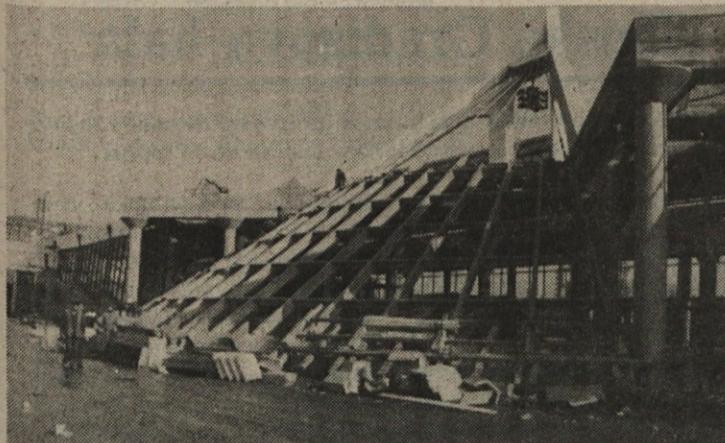
O gradnji nove avtobusne postaje v Mariboru smo v našem glasilu že večkrat poročali. Gre pač za objekt, ki je za mesto ob Dravi še kako pomemben, zato tudi vlada zanj veliko zanimanje.

Čeprav je bil rok za končanje objekta med gradnjo že večkrat podaljšan, pa sedaj le velja prepričanje, da bo avtobusna postaja končana do praznika mesta Maribor, 27. aprila. Tega ne gre pripisati le ugodnemu vremenu, ampak tudi dejstvu, da so nekateri kooperanti, predvsem zaradi njih so nastale zamude, svoje obveznosti le pričeli izpolnjeva-

ti. Tako dobiva nova avtobusna postaja sedaj že svojo pravo podobo, ki bo v mnogočem olepšala ta del Maribora, ki je bil vsa povojna leta v sramoto mestu.

Mirno lahko zapišemo, da ta objekt ne bo samo v ponos Maribora ampak tudi izvajalcu del mariborski Gradbeni enoti Gradisa.

F. Š

Nova avtobusna postaja bo polepšala ta dosedaj precej zanemarjen del Maribora.

Obnova Hribarjeve vile v Cerkljah

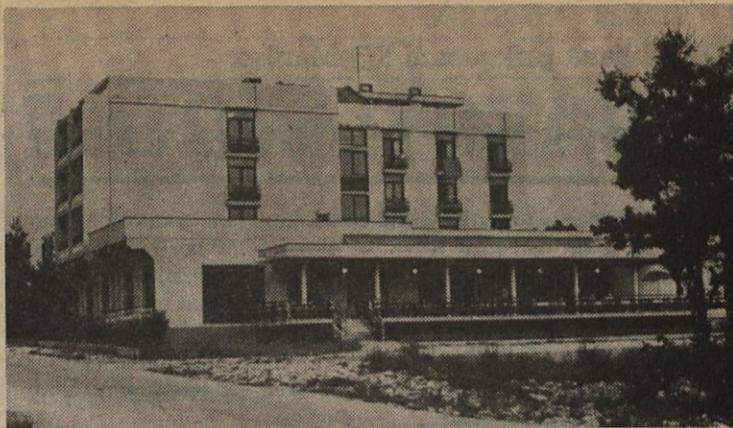
Odprli bančni servis

Pisali smo že o obnovi okrog 300 let stare Hribarjeve vile v Cerkljah na Gorenjskem.

20. januarja je Ljubljanska banka, Temeljna banka Gorenjske Kranj, v pritličju odprla nov bančni servis, v njem pa lahko krajani, okoličani in prilož-

nostni obiskovalci uredijo večino zadev, zaradi katerih so morali do tega datuma v Kranj, Kamnik ali pa kar v Ljubljano.

Upam si zapisati, da verjetno

Fotografija za spomin

Tik pred zaključkom redakcije smo, sicer neuradno, izvedeli, da nam je (končno) le uspelo prodati počitniški dom v Biogradu. Upamo, da nam bo pridobljeni denar pomagal iz težav...

Povečan obseg glasila

• Za pričujočo številko našega glasila se je nabralo kar veliko prispevkov, pa tudi v Centru za izobraževanje so nam pripravili vsakoletni razpis štipendij, študija ob delu in sezname strokovnih izpitov, tečajev in seminarjev v letu 1989, ki obsega kar štiri strani.

To je uredništvo prisililo, da smo za polovico povečali število strani, tako da jih ima ta številka 24, namesto običajnih 16.

Tudi križanka je našla svoje mesto, zato upamo, da bo tokrat manj negotovanja, saj se nam je januarja kar nekaj bralcev oglasilo in se jezilo, ker križanke, ki jo veliko gradisovcev rešuje, nismo objavili.

Pa veselega branja vam želimo.

Uredništvo

Član poslovnega odbora LB-TBG Kranj Slavko Erzar med nagovorom domačinom. Izrekel je tudi vso pohvalo izvajalcu zahtevnih obnovitvenih del - Gradisu.

v tem na oko prijetnem in lepo urejenem bančnem servisu ne bo nikdar več toliko »strank« hkrati, kot jih je prišlo na otvoritev. Za kraj je bil to velik dogodek - za vse pa je zmanjkalo prostora.

Ekipa tozda GE Jesenice je imela v naslednjih dneh nalogo,

da postori še to in ono v nadstropju, uredi okolico in pripravi vse za predajo in otvoritev tudi drugih prostorov v obnovljeni hiši. Ti preostali prostori naj bi začeli služiti svojemu namenu nekako v sredini meseca februarja.

G. B.

Pročelje povsem obnovljene okrog 300 let stare Hribarjeve vile v Cerkljah v kateri ima prostore Ljubljanska banka.

KO Ljubljana priključeni KO Maribor

Odslej samo poslovna enota

Redna likvidacija tozda Kovinski obrati Ljubljana gre proti koncu, delavce pa je prevzel tozda Kovinski obrati Maribor. Tako je bilo sklenjeno na seji delavskega sveta Kovinskih obratov Maribor. S tem se bo zagotovila kontinuiteta proizvodnje v Ljubljani ter realizacija koncepta enotne strojegradnje v Gradisu. Poslovna enota Ljubljana bo v sestavi Kovinskih obratov Maribor, vendar se bo njeno poslovanje vodilo ločeno, da bi se lažje sproti spremljali poslovni rezultati in bi se dalo hitreje ukrepati.

Delavci tozda Kovinski obrati Ljubljana v likvidaciji so s 1. februarjem prerazporejeni v Kovinske obrate Maribor in sicer na enaka dela in naloge, na kakršne so bili razporejeni tudi v

tozdu Kovinski obrati Ljubljana v likvidaciji.

Da bi lahko prevzeli Poslovno enoto v Ljubljani so morali v tozdu Kovinski obrati Maribor spremeniti in dopolniti statut, kar so opravili na seji delavskega sveta 24. januarja, sedaj pa bo treba uskladiti in dopolniti tudi druge samoupravne akte in sicer najkasneje do 1. maja letos.

Poslovna enota Kovinskih obratov Maribor v Ljubljani ni pravna oseba in nima pooblastil v pravnem prometu, pooblaščenca pa je, da samostojno sklepa pogodbe s področja tekočega poslovanja in vzdrževanja. Enota vodi vodja (sedaj je to Marjan Gostinčar), ki je delavec s posebnimi pooblastili, njegov mandat traja 4 leta.

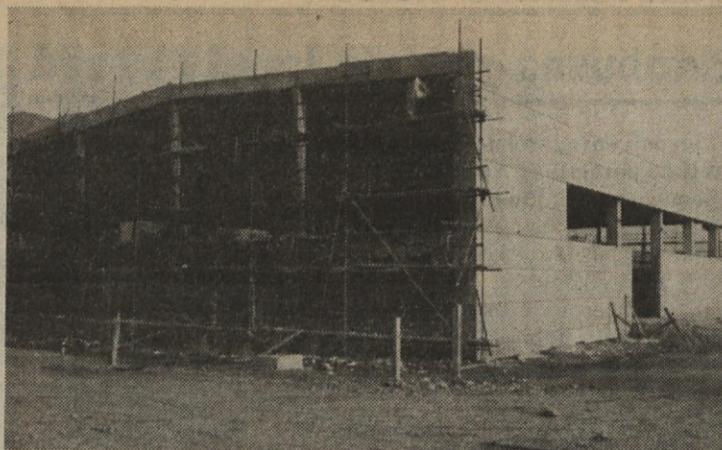
Delavci poslovne enote sestavljajo posebno samoupravno in sindikalno skupino in oblikujejo delni zbor delavcev, ki obravnava vse zadeve, ki so po statutu tozda Kovinski obrati Maribor v pristojnosti zbora delavcev in samostojno odloča o zadevah, ki zadevajo samo delavce PE.

Delavski svet Kovinskih obratov Maribor se bo povečal za tri delegate iz Poslovne enote Ljubljana, ker pa imajo Kovinski obrati Maribor začasni ukrep družbenega varstva, so samoupravne pravice delavcev omejene, kar seveda velja tudi za delavce poslovne enote v Ljubljani.

V Poslovni enoti Ljubljana se bo oblikoval petčlanski svet PE, ki bo posloval po enakih načelih in postopku kot delavski svet tozda. Organi upravljanja Kovinskih obratov Maribor ne morejo sprejeti sklepov, ki se nanašajo na medsebojno dogovorjene pravice in in obveznosti delavcev Poslovne enote v nasprotju s stališčem sveta PE.

K tem spremembam statuta Kovinskih obratov Maribor mora dati svoje soglasje tudi delavski svet Gradisa.

C. P.

V tej zgradbi bo še letos stekla proizvodnja polnjenih žic...

Nova proizvodna dvorana za Tovarno dušika Ruše

Tipska Gradisova hala

Gradbena in obrtniška dela na novi proizvodni dvorani v Selnici naj bi delavci Gradbene enote Maribor končali do 15. aprila.

Investitor je Tovarna dušika iz Ruš, v novem obratu pa naj bi proizvajali tako imenovano polnjeno žico, ki je potrebujejo za svoje lastne proizvodne potrebe.

Proizvodna dvorana je tipska

Gradisova, meri pa nekaj manj kot 1500 kvadratnih metrov. Zaradi ugodnega vremena, ki vlada ta čas pri nas, dela potekajo po načrtu in gradisovci trdijo, da bodo v roku predali objekt investitorju.

Štrof

Po spremembi nekega predpisa

Proč vrženi milijoni

Človeka najbolj ujezi, kadar ugotovi, da je bil ves njegov trud zaman, da se je nekdo z njim poigral in mu celo povzročil znatno materialno škodo. V prejšnji številki Gradisovega vestnika smo objavili članek, ki smo ga opremili z naslovom V novo leto z novimi oznakami na vozilih - Nadzor strožji, kazni višje.

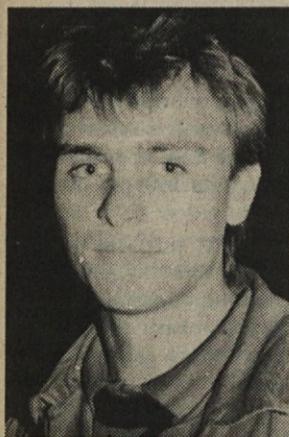
V strokovnem članku, ki utemeljuje zakaj in na podlagi katerega predpisa smo v Gradisu dolžni vse avtomobile opremiti z nalepkami na obeh bočnih straneh, je avtor zapisal tudi tole: »Tako bodo naša vozila skladno s pravilnikom opremljena z dodatnimi oznakami, kar seveda ni majhen strošek za našo DO. Zakon je pač zakon.« Nalepke so bile tisti čas že v hiši, nekatere tudi že na avtomobilih, nekatere pa še v delu.

Na tem mestu ne bi ponavljali imen vseh, ki so se trudili, da bo črki zakona zadoščeno. Nalepke je bilo treba oblikovati, organizirati natis, nalepiti na avtomobile - predvsem pa PLAČATI! Ker je predpis, ki naj bi stopil v veljavo s 1. 1. 1989, v uradnem listu pa je bil objavljen oktobra lani, zahteval, da oznaka vsebuje tudi podatke o sedežu (naslovu) imetnika vozil, so bile naklade majhne (število avtomobilov v vsakem posameznem tozdu in nekaj malega rezerve).

Ko so pričeli prihajati računi, je tresčilo kot strela z jasnega, da nalepke sploh niso obvezne! Pa ni, da bi po krivem obteževali avtorja strokovnega članka, da je predpise tolmačil narobe! Prišlo je do spremembe člena istega Pravilnika, prav tako objavljene v Uradnem listu z datumom 20. januar 1989, torej je predpis veljal vsega 20 dni! Dovolj, da so bili v tem času in zavoljo tega v naši (in drugih) DO vrženi stran milijoni dinarjev.

Bržkone se bo (ne)odgovornost znova utopila v anonimnosti, čeprav primer kar kliče po tem, da bi jo bilo potrebno razkriti in imenovati z imeni in priimki. V času in razmerah, ko bi morali paziti in smotrno obrniti vsak dinar, res ne gre, da nam neimenovani nekaznovano upravljajo milijone!

G. B.

Iz Ljubljane v Maribor

Milan Bedi

Med nekaj delavci tozda Kovinski obrati Ljubljana - v likvidaciji, ki delajo prav v Kovinskih obratih Maribor je tudi Milan Bedi iz Medjimurja.

Ko je julija lani prišel iz vojske je bil razporejen v mariborske Kovinske obrate. V Ljubljani je bil električar v Wacker servisu, v Mariboru pa postaja avtoelektričar - povedal je, da malega finišerja že »obvlada«.

Na začetku mu je bilo v Mariboru malo težko. Vse je bilo drugače: drugo delo, drug sistem dela, drugačni odnosi, novi ljudje. Sedaj pa se je na vse to že privadil in bi se že kar težko vozil v Ljubljano - od Maribora do doma mu je namreč precej bližje kot iz slovenskega glavnega mesta.

M. M.

Razpis Centra za izobraževanje

RAZPIS

ŠTIPENDIJ IN ŠTUDIJA OB DELU TER OBVESTILO O STROKOVNIH IZPITIH, TEČAJIH IN SEMINARJIH V LETU 1989

Izobraževanje v Gradisu bo tudi v letu 1989 potekalo v skladu s sprejetim planom izobraževanja. Naše delo bomo razdelili na sledeča večja delovna področja:

1. Štipendiranje
2. Proizvodno delo, delovna praksa ter počitniška praksa
3. Pripravnništvo
4. Usposabljanje in izpopolnjevanje
5. Študij ob delu in iz dela
6. Izobraževanje v zvezi z zakonskimi predpisi
7. Družbenopolitično izobraževanje
8. Usposabljanje za varno delo.

Da bi se člani kolektiva lažje vključevali v posamezne oblike izobraževanja, podajamo informacijo o nekaterih možnostih. Podatki so le okvirni. Interesenti, ki bodo to želeli, bodo podrobnejše podatke lahko dobili v Centru za izobraževanje.

I. RAZPIS KADROVSKIH ŠTIPENDIJ ZA ŠOLSKO LETO 1989/90

a.) Poklici do IV. zahtevnostne stopnje

- zidar za zidanje in ometavanje 7 štipendij
- tesar opažev 18 štipendij
- obdelovalec lesa 3 štipendije
- zidar 33 štipendij
- tesar 45 štipendij
- železokrivce 18 štipendij
- cementničar 8 štipendij
- avtomehaničar 1 štipendija
- konstrukcijski ključavničar 3 štipendije
- strojnik gradbene mehanizacije 5 štipendij
- varilec 3 štipendije
- obratni električar 4 štipendije
- elektromehaničar 2 štipendiji
- strojni mehanik 1 štipendija
- mehanik obdelovalnih strojev 10 štipendij
- kovnostrojar 3 štipendije
- frezalec 1 štipendija
- kuhar 2 štipendiji
- mizar, stavbni mizar 8 štipendij

b.) Poklici V. zahtevnostne stopnje

- gradbeni tehnik 8 štipendij
- ekonomsko-komercialni tehnik 2 štipendiji
- strojni tehnik 3 štipendije
- lesarski tehnik 2 štipendiji
- geodetski tehnik 1 štipendija

c.) Poklici VI. in VII. zahtevnostne stopnje

- inženir gradbeništva 4 štipendije
- ekonomist 2 štipendiji
- inženir strojništva 2 štipendiji
- dipl. inženir gradbeništva 18 štipendij
- dipl. ekonomist 6 štipendij
- dipl. inženir arhitekture 1 štipendija

- dipl. inženir strojništva 4 štipendije
- dipl. inženir lesarstva 2 štipendiji

Podoben razpis štipendij bo objavljen v okviru skupnega republiškega razpisa v časopisu »DELO« v mesecu marcu 1989. Prošnje za štipendije bodo morali kandidati oddati na predpisanih obrazcih posameznemu tozdu Gradisa ali pa jo poslati na naslov GIP GRADIS, Center za izobraževanje, Ljubljana, Šmartinska 134/a najkasneje do 30. junija 1989. Štipendije bodo podeljevane po kriterijih Sasa o štipendiranju v SR Sloveniji.

a) Vsi učenci - štipendisti morajo v skladu s šolskim programom vsakoletno proizvodno delo oziroma delovno prakso opravljati v okviru Gradisa. Razpored učencev koordinira Center za izobraževanje.

b) Vsi naši štipendisti morajo med letnimi šolskimi počitnicami opravljati v Gradisu enomesečno počitniško prakso. Razpored praktikanov koordinira Center za izobraževanje.

III. INTERNI IN EKSTERNI TEČAJI USPOSABLJANJA IN IZPOPOLNJEVANJA

O vseh oblikah usposabljanja in izpopolnjevanja bomo tozde obveščali tekoče. Navajamo le nekatere od možnih tečajev in seminarjev.

Po dogovoru z vodstvi tozdov lahko organiziramo, zaradi morebitnih aktualnih potreb, tudi posebna, specifična usposabljanja in izpopolnjevanja.

- Tečaji za PU in KV tesarje, zi-

darje in železokrivce že potekajo v Ljubljani in Mariboru. Naslednji tečaji te vrste se bodo začeli decembra 1989.

- Tečajev za inštruktorje naj bi se v bodoče udeleževali tudi skupinovodje. Prvi tečaj že poteka. Naslednja tečaja bosta v času od 22. februarja do 21. aprila 1989 in od 23. oktobra do 26. decembra 1989.

- Tečaje za KV tesarje, zidarje in železokrivce v Mariboru in Ljubljani bomo organizirali po dogovoru z vodstvi tozdov.

- Tečaji za strojnike težke gradbene mehanizacije (trajanje 2 meseca) se bodo začeli:

20. februarja 1989

5. aprila 1989

31. maja 1989

13. septembra 1989

2. novembra 1989

- Tečaji za žerjavarje (trajanje 1 mesec) se bodo začeli:

6. februarja 1989

8. marca 1989

3. aprila 1989

10. maja 1989

7. junija 1989

4. septembra 1989

2. oktobra 1989

2. novembra 1989

4. decembra 1989

- Tečaj za avtodvigaliste (traja 3 tedne) bodo vsak mesec, razen julija in avgusta.

- Tečaji za montažo in demontažo žerjavov (trajanje 3 tedne) bodo 6. februarja, 8. aprila, 2. oktobra in 2. novembra 1989.

- Tečaji za signaliste in navezovalce bremen (trajanje 3 dni) bodo organizirani po posebnem dogovoru, upoštevajoč število prijavljenih kandidatov.

- Tečaji za strojnike lahke gradbene mehanizacije (trajanje 6 tednov) se bodo pričeli 20. februarja, 5. aprila, 31. maja, 13. septembra in 2. novembra 1989.

- Tečaji za kompresoriste do 7 atm delovnega pritiska (trajanje 8 dni) bodo po dogovoru v mesecu maju, septembru in oktobru 1989.

- Tečaji za strojnike betonarn (trajanje 3 tedne) bodo 13. marca, 9. oktobra, 6. novembra in 4. decembra 1989.

- Tečaja za gradbene minerje (trajanje 3 mesece) bosta 20. februarja in 2. oktobra 1989.

Posamezniki se za udeležbo na tečajih prijavljajo kadrovskim službam v tozdih. Po odločitvi Komisije za delovna razmerja se prijave posreduje Centru za izobraževanje, ki uredi vse potrebno glede udeležbe.

IV. ŠTUDIJE OB DELU IN IZ DELA

To izobraževanje se financira iz sredstev sklada skupne porabe tozdov, vendar pa od leta 1988 po dogovoru združujemo ta sredstva za plači-

lo šolnin na nivoju delovne organizacije.

Za šolsko leto 1989/90 razpisujemo naslednje možnosti študija ob delu (za gradbene delovodje pa v nekaterih primerih tudi študija iz dela):

- osnovna šola 3 delavci
- gradbeni delovodja 15 delavcev
- gradbeni tehnik 1 delavec
- strojni tehnik 1 delavec
- lesarski tehnik 1 delavec
- višji upravni delavec 2 delavca
- socialni delavec 1 delavec
- ekonomist 3 delavci
- gradbeni inženir 22 delavcev
- strojni inženir 2 delavca
- dipl. sociolog 1 delavec
- dipl. inž. arhitekt 1 delavec
- dipl. ekonomist 2 delavca
- dipl. gradbeni inženir 7 delavcev
- dipl. ekonomist - podipl. študij 1 delavec

Podrobne informacije daje kandidatoma za študij ob delu Center za izobraževanje. Prošnje za odobritev šolanja je treba predati kadrovskim službam tozdov ali delovni skupnosti najkasneje do 31. maja 1989. O prošnjah bodo odločale Komisije za delovna razmerja.

V. PRIPRAVLJALNI SEMINARJI ZA STROKOVNE IZPITE IN STROKOVNI IZPITI

Delavci, ki izdelujejo tehnično dokumentacijo oziroma jo kontrolirajo ter odgovorni vodje del in nadzorni organi nad deli pri graditvi objektov, morajo imeti opravljen strokovni izpit (29. člen Zakona o graditvi objektov - Ur. list SRS štev. 34/84).

Strokovne izpite morajo opraviti tudi vsi strokovni delavci, ki opravljajo dela in naloge v vseh fazah in vrstah graditve objektov, diplomirani inženirji in inženirji vseh strok in smeri ter strokovni delavci s končano štiriletno šolo tehničnih smeri, kakor tudi diplomirani ekonomisti in diplomirani pravniki, ki delajo na investicijskih programih (Pravilnik o programu in načinu opravljanja strokovnih izpitov - Ur. list SRS, štev. 27/85).

Strokovne izpite vodi programsko izpitni odbor. Opravljajo se pred izpitnimi komisijami za posamezne stroke. Prijavijo se lahko kandidati, ki imajo predpisano delovno prakso po končanem šolanju. Le-ta mora znašati 3 leta za tehnike in inženirje, 2 leti za diplomirane inženirje ter 1 leto za nosilce akademskih naslovov. Izpit je pisan in ustmen. Kandidati se lahko pred izpitom udeležijo pripravljalnega seminarja.

Prijave za pripravljalne seminarje in strokovne izpite se urejajo preko Centra za izobraževanje, ki poskrbi

tudi za plačilo ustreznih stroškov. Po pooblastilu Republiškega komiteja za industrijo in gradbeništvo se strokovni izpiti opravljajo na Zveznem centru za izobraževanje gradbenih inženirjev v Ljubljani.

Pripravljalni seminarji in strokovni izpiti bodo v letu 1989 potekali v naslednjih terminih

a) Pripravljalni seminarji za gradbeno stroko

1. seminar	23. do 27. jan.	1989
2. seminar	20. do 24. febr.	1989
3. seminar	20. do 24. marca	1989
4. seminar	17. do 21. aprila	1989
5. seminar	22. do 26. maja	1989
6. seminar	18. do 22. sept.	1989
7. seminar	23. do 27. okt.	1989
8. seminar	20. do 24. nov.	1989
9. seminar	18. do 22. dec.	1989

b) Izpitni roki za gradbeno stroko

Pisni del	Ustni del
21. januar 1989	6. do 10. febr. 1989
18. febr. 1989	6. do 10. marca 1989
18. marec 1989	3. do 7. aprila 1989
15. april 1989	8. do 12. maja 1989
20. maj 1989	5. do 9. junija 1989
23. sept. 1989	9. do 13. okt. 1989
21. okt. 1989	13. do 17. nov. 1989
25. nov. 1989	11. do 15. dec. 1989

c) Pripravljalni seminarji za strojno stroko

1. seminar	6. do 10. febr. 1989
2. seminar	10. do 14. apr. 1989
3. seminar	9. do 13. okt. 1989
4. seminar	11. do 15. dec. 1989

d) Izpitni roki za strojno stroko (pisni del)

21. januar 1989
18. februar 1989
18. marec 1989
15. april 1989
20. maj 1989
23. september 1989
21. oktober 1989
25. november 1989

Ustni del izpita se opravlja 14 dni po pismenem delu.

e) Izpitni roki za pravno in ekonomsko stroko

13. do 16. februarja 1989
17. do 21. aprila 1989
12. do 16. junija 1989
18. do 22. decembra 1989

VI. USPOSABLJANJE POSLOVNIH IN DRUGIH VODILNIH DELAVCEV

Iz gradiva, ki smo ga prejeli od Centra za usposabljanje vodilnih delavcev pri Gospodarski zbornici Slovenije, na Brdu pri Kranju, povzemamo vsebino in termine posameznih seminarjev.

Podrobnejši programi bodo tekom leta objavljeni v Gospodarskem vestniku. Opozorjamo, da je prijave potrebno urediti preko našega Centra za izobraževanje najkasneje en mesec pred pričetkom seminarjev.

a) Strateško vodenje (Seminar za poslovodne delavce z večletnimi izkušnjami na vodilnem delovnem mestu).

Štirje osemdnevni seminarji (dvakrat po štiri dni) o aktualnih temah s področja strateškega vodenja poslovnih procesov dajejo poseben poudarek oblikovanju strategije oziroma vizije razvoja DO. Na seminarju se bodo zvrstile naslednje teme:

Mednarodno okolje in trendi razvoja, oblikovanje strategije in programiranje razvoja OZD, finančna politika in finančni sistem, sodobne metode trženja, oblikovanje fleksibilne organizacije, informacijski sistem in vloga računalnika pri odločanju in planiranju razvoja, razvoj kadrov in njihov pomen za strateški razvoj OZD, metode in tehnike vodenja ter sistem ekonomskih odnosov s tujino. Spodbujali bomo izmenjavanje izkušenj poslovnih delavcev in predstavljanje uspešnih modelov gospodarjenja.

Na seminarju bodo predavali znani jugoslovanski in tuji univerzitetni profesorji in strokovnjaki iz gospodarstva. Zvečer bodo okrogle mize o aktualnih družbenopolitičnih in gospodarskih vprašanjih s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupnosti.

Na seminar sprejememo največ 24 udeležencev, poslovnih delavcev z najmanj petletnimi izkušnjami na vodilnem delovnem mestu.

Termini seminarjev:

1. seminar: od 6. do 9. marca in od 27. do 30. marca 1989.

Tuja gosta bosta dr. Hellmut Schütte, INSEAD, Fontainebleau, Francija in dr. Jörg Sydow, Institut za upravljanje podjetij pri Univerzi v Berlinu, ZR Nemčija.

2. seminar: od 8. do 11. maja in od 29. maja do 1. junija 1989.

Tuji gost bo dr. John Bailey, Bristol Business School v Veliki Britaniji.

3. seminar: od 19. do 22. septembra in od 16. do 19. oktobra 1989.

Tuji gost bo dr. Rüdiger Pieper, Institut za upravljanje podjetij pri Univerzi v Berlinu, ZR Nemčija.

4. seminar: od 15. do 18. novembra in od 5. do 8. decembra 1989.

Tuja gosta bosta dr. Eberhard Schaumann, Hewlett Packard, Dunaj, Avstrija in dr. Ondrej Landa, Praga, SSR.

b) Aktualni seminarji po določenih problemskih sklopih za poslovne in druge vodilne delavce

Projektno vodenje, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Anton Hauc.

Čas: 15. in 16. februarja 1989.

Kaj mora vedeti vodilni delavec (direktor, tehnolog, kadrovik idr.) o financah in računovodskih podatkih, osemdnevni seminar, ki ga v sodelovanju z dr. Ivanom Turkom vodita dr. Rene Magdalenic, Management Development & Training, Belgija in dr. Claude Lewy, Wolters Kluwer Group, Nizozemska.

Čas: od 20. do 23. februarja, 22. in 23. marca in 21. in 22. aprila 1989.

Organizacija podjetja, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Andrej Škarbot.

Čas: 22. in 23. februarja 1989.

Novo možnosti za poslovno sodelovanje s Sovjetsko zvezo, dvodnevni seminar, ki ga vodita dr. Madis Habakuk, Estonski inštitut za upravljanje in Enn Lohk, direktor trženja v podjetju EKE Sadolin, Sovjetska zveza.

Čas: 27. in 28. februarja 1989.

Izvozni marketing, petdnevni seminar, ki ga vodi dr. Hellmut Schütte, INSEAD, Fontainebleau, Francija.

Čas: od 7. do 11. marca 1989.

Komuniciranje (vodenje sestankov, govorništvo in nastopanje pred kamero), tridnevni seminar, ki ga vodijo mag. Janez Bečaj, prof. Jerica Cetin, Branko Maksimovič in dr. Bernard Stritih.

Čas: od 13. do 15. marca 1989.

Poslovna in podjetniška strategija, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Philippe Lasserre, INSEAD, Fontainebleau, Francija.

Čas: 20. in 21. marca 1989.

Organizacijska kultura in podjetniška učinkovitost, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Jörg Sydow, Institut za upravljanje, Svobodna univerza Berlin, ZR Nemčija.

Čas: 30. in 31. marca 1989.

Motivacija za uspešno vodenje, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Lutz von Rosenstiel, Univerza v Münchnu, ZR Nemčija.

Čas: 3. in 4. aprila 1989.

Informacijske metode za podporo razvoju, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Aleksandra Kornhauser s sodelavci.

Čas: 11. in 12. aprila 1989.

Inženiring in projektno vodenje, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Anton Hauc.

Čas: 12. in 13. aprila 1989.

Strateško financiranje, tridnevni seminar, ki ga v sodelovanju z mag. Andrejem Cetinskim vodi dr. Claude Lewy, Wolters Kluwer Group, Nizozemska.

Čas: od 17. do 19. aprila 1989.

Uvod v metode tržne psihologije in reklame, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Rudolf Bögel, Univerza v Münchnu, ZR Nemčija.

Čas: 19. in 20. aprila 1989.

Računalniška podpora odločanju, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Mihajlo Mesarović, Case Western Reserve University, Cleveland, ZDA.

Čas: 24. in 25. aprila 1989.

Uvajanje novih tehnologij in vodenje, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. John Bailey, Bristol Business School, Velika Britanija.

Čas: 11. in 12. maja 1989.

Zaščita informacij v podjetju in banki, dvodnevni seminar, ki ga vodita Job Bruggeman, NMB Amsterdam in Henk Overtoom, GM Plus, Amersfoort, Nizozemska.

Čas: 15. in 16. maja 1989.

Planiranje, trženje in design,

enodnevni seminar, ki ga vodi dr. Dean Robertson, Richardson Smith Inc., ZDA.

Čas: 23. maja 1989.

Vloga designa v inovaciji proizvodov, enodnevni seminar, ki ga vodi dr. Dean Robertson, Richardson Smith Inc., ZDA.

Čas: 24. maja 1989.

Dejavniki uspešnega poslovanja, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Peter Kraljič, McKinsey, ZR Nemčija.

Čas: 25. in 26. maja 1989.

Vizija, strategija, analiza, implementacija, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Freud Neubauer, International Management Institute, Ženeva.

Čas: 29. in 30. maja 1989.

Vodenje proizvodnje, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Arnold de Meyer, INSEAD, Fontainebleau, Francija.

Čas: 1. in 2. junija 1989.

Misliti in voditi, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Haridimos Tsoukas, Manchester Business School, Velika Britanija.

Čas: 15. in 16. junija 1989.

Reševanje konfliktov, ki nastopijo zaradi organizacijskih sprememb, tridnevni seminar, ki ga vodi dr. Fiedrich Glasl, Trigon Entwicklungsberatung, Avstrija.

Čas: 20., 21. in 22. junija 1989.

Strateško planiranje, štiridnevni seminar, ki ga vodijo mag. Rudi Rozman, Dyon Hornman, Wolters Kluwer Group, Nizozemska, dr. Danijel Pučko, dr. Marjan Senjur in dr. Mijnderd Ververs, Wolters Kluwer Group, Nizozemska.

Čas: od 20. do 23. junija 1989.

Poslovni ekspertni sistemi, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Vladislav Rajković s sodelavci.

Čas: 22. in 23. junija 1989.

Dejavniki uspešnosti v Koreji, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Alice Amsden, Harvard Business School, ZDA.

Čas: 26. in 27. junija 1989.

Finančne metode za sprejemanje odločitev o raziskavah in razvoju ter investicijah, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Robert Pindyck, Sloan Management School, ZDA.

Čas: 4. in 5. septembra 1989.

Aktualni problemi pri vodenju mednarodnega gospodarstva, enodnevni seminar, ki ga vodi dr. Richard Cooper, Harvard Business School, ZDA.

Čas: 5. septembra 1989.

Vpliv razvojnih trendov na vsebino dela vodilnih delavcev, enodnevni seminar, ki ga vodi dr. Rosemary Stewart, Oxford Templeton College, Velika Britanija.

Čas: 7. septembra 1989.

Organizacija lastnega dela in časa vodilnega delavca, enodnevni seminar, ki ga vodi dr. Rosemary Stewart, Oxford Templeton College, Velika Britanija.

Čas: 8. septembra 1989.

Organizacijski razvoj in skrb za razvoj in napredovanje vodilnih kadrov, dvodnevni seminar, ki ga vodi

dr. Rüdiger Pieper, Svobodna Univerza Belin, ZR Nemčija.

Čas: 18. in 19. septembra 1989.

Tehnologija in produktivnost: iziv za menedžment arhitekture in designa, štiridnevni »workshop«, ki ga vodi arhitekta Elisabeth Thomson, Skidmore Owings & Merrill, New York in dr. Forerst Wilson, Univerza v Washingtonu, ZDA.

Čas: od 25. do 28. septembra 1989.

Komuniciranje (vodenje sestankov, govorništvo in nastopanje pred kamero), tridnevni seminar, ki ga vodijo mag. Janez Bečaj, prof. Jerica Cetin, Branko Maksimovič in dr. Bernard Stritih.

Čas: 9., 10. in 11. oktobra 1989.

Industrijsko trženje, tridnevni seminar, ki ga vodi dr. Mitja Tavčar s sodelavci.

Čas: 10., 11. in 12. oktobra 1989.

Metode in tehnike vodenja pogajanj, enoipoldnevni seminar, ki ga vodi mag. Stane Flander.

Čas: 18. in 19. oktobra 1989.

Logistika: Kako se lahko uči storitvena dejavnost od industrije, tridnevni seminar, ki ga vodi mag. Peter Hanselman, NMB banka Amsterdam in mag. Peter Kuijpers, Kuijpers van der Have Group, Nizozemska.

Čas: 25., 26. in 27. oktobra 1989.

Reševanje konfliktov, ki nastopijo zaradi organizacijskih sprememb, tridnevni seminar, ki ga vodi dr. Friedrich Glasl, Trigon Entwicklungsberatung, Avstrija.

Čas: 7., 8. in 9. novembra 1989.

Informacijske metode za podporo razvoju, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Aleksandra Kornhauser s sodelavci.

Čas: 14. in 15. novembra 1989.

Stili in tehnike dela poslovodnega delavca, dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Miran Mihelčič s sodelavci.

Čas: 22. in 23. novembra 1989.

c) Izvozno trženje v ZR Nemčiji in EGS

Specialistični podiplomski seminar, ki bo potekal tri tedne v Jugoslaviji in pet tednov v ZRN (Predvidoma septembra in oktobra 1989). Podrobnejše informacije bodo na voljo po 15. februarju 1989.

VII. USPOSABLJANJE ZUNANJE-TRGOVINSKIH DELAVCEV

V Centru za izobraževanje zunanjetrgovinskih delavcev v Radencih bodo letos organizirali naslednje seminare. Prosimo, da vsi tozdi oziroma delovne skupnosti prijavijo svoje kandidate preko našega Centra za izobraževanje.

Program seminarjev v letu 1989 bo temeljil na vsebinskih zasnovah določil pravilnika Gospodarske zbornice Jugoslavije. Ob takšni temeljni usmeritvi pa bodo seminarji v letu 1989 temeljili tudi na dosedanjih an-

dragoških in pedagoških izkušnjah pridobljenih pri izvajanju vseh oblik seminarjev v Centru. Omenjene izkušnje so pomembno sooblikovali vsi udeleženci seminarjev preko svojih ocen v različnih pogovorih, pisnih anonimnih anketah in skupnih sklepnih poročilih.

Tako široko, vsebinsko bogato, pogosto pa tudi skoraj preveč pestro zalogo idej in vsebin, je PROGRAMSKI SVET Centra strnil v PROGRAM, ki mora vsebinsko zagotoviti kakovostno, domačim in svetovnim razmeram prilagojeno dopolnjevanje praktičnih in teoretičnih informacij ter znanj vseh udeležencev.

Zato bodo napor Centra in številnih domačih ter tujih predavateljev pri izvajanju vseh seminarjev v letu 1989 povezani z motom:

»Aktualno, strokovno in uporabno«.

Seminarji bodo tudi v letu 1989 razdeljeni na tri skupine:

Program A

»Temeljni seminar z zunanjetrgovinsko poslovanje«

1. Seminar je namenjen 14 dnevni pridobivanju ekonomskega in pravnega znanja – potrebnega za opravljanje strokovnega izpita iz področja zunanje-trgovinskega poslovanja.

2. Roki seminarjev

27. februarja – 11. marca v Radencih

4. – 6. maja vikend seminar v Ljubljani (četrtek popoldan, petek ves dan in sobota dopoldne)

25. septembra – 7. oktobra v Portorožu

13. – 25. novembra v Ljubljani

3. Roki strokovnih izpitov

Splošni del

9. februar

6. april

1. junij

5. oktober

7. december

Posebni del

(komercialni, devizno-finančni, carinski)

23. februar

20. april (izredni rok)

15. junij

19. oktober

21. december

30 dni pred izpitom pošljejo kandidati prijavnico za opravljanje strokovnega izpita skupaj s seminarskim delom izpitni komisiji GZS.

ABC zunanje trgovine

Seminarji so namenjeni diplomiranim ekonomistom in diplomiranim pravnikom, ki niso imeli zunanjetrgovinske usmeritve na univerzi. Seminar daje splošno znanje o zunanjetrgovinskem poslovanju, obenem pa nudi širša, kakovostna in uporabna znanja s področja mednarodnih ekonomskih zvez in tokov.

Roki seminarjev

6 – 10. marec v Radencih

25. – 29. septembra v Portorožu

Program B

»Informiranost v zunanji trgovini«

Seminar je namenjen delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter njihovim prvim sodelavcem in delegatom v tujini.

Izvajan bo v 2 vsebinskih celotah B 1 in B 2.

Težnja Centra je, da bi domači in tuji nosilci tem povečali število prikazanih poslovnih primerov in iger.

Aktualne teme in okrogle mize bodo še bolj kot v preteklosti kakovostno povezovala znanja in izkušnje vrhunskih gospodarstvenikov in družbenopolitičnih delavcev.

1. Seminar B 1

»Informiranost v zunanji trgovini« bo omogočil seminaristom seznanjanje s temeljnimi dosežki in možnostmi domačega in svetovnega gospodarstva.

Roki seminarjev B 1 v 2 skupinah

20. – 25. februarja

10. – 15. april

22. – 27. maj

9. – 14. oktober

13. – 18. november

2. Seminar B 2

»Poglobitev informiranosti v zunanji trgovini«

je vsebinsko nadaljevanje seminarja B 1 s poizkusom aktivnega povezovanja teorije in prakse v funkciji dograjevanja tržne prodornosti in učinkovitosti udeležencev seminarja. Delegati bodo tudi v tem seminarju napisali seminarsko delo, ki bo nadgradnja seminarskega dela v seminarju B 1.

Roki seminarjev v 2 skupinah

13. – 18. marec

8. – 13. maj

12. – 17. junij

23. – 28. oktober

4. – 9. december

Program C

je sestavljen iz velikega števila kratkih (do 3 dni) specializiranih in aktualnih seminarjev.

Seminarji v programu C v največji možni meri sledijo Centrov moto: aktualno, strokovno, uporabno. Vsebinska teha seminarjev je pestra, saj njeno dopolnjevanje in spreminjanje narekujejo gospodarske razmere doma in v tujini. Zato bo v teh seminarjih sodelovalo tudi večje število tujih strokovnjakov.

1. V letu 1989 bodo ponovljeni seminarji s tistih področij, ki so izredno pomembna za delo v zunanji trgovini in kjer delo stalno spremlja spreminjajoča zakonodaja, nekatera področja pa so tako specifična, da jih moramo ponuditi določenemu krogu zunanjetrgovinskih delavcev.

Ponovljeni seminarji in roki

Seminar C 2 5. – 7. april

»Inženiring v mednarodnih ekonomskih odnosih«

»Investicijski inženiring – izvajalski inženiring«

Seminar C 3 25. – 27. september

»Transportne in zavarovalne klavzule ter prevozne pogodbe v mednarodni trgovini«

ali

»Sistemi in organizacija transporta v EGS po letu 1992«

Seminar C 4 1. – 3. marec
»Pospeševanje mednarodnega turizma«

Seminar C 5 15. – 17. maj
»Problemi pravnih posvetov v mednarodnih ekonomskih odnosih«

Seminar C 6 3. – 5. april
»Carinski sistem in izvozno-uvozna politika v 1989. letu«

Seminar C 7 17. – 19. maj
»Višje oblike gospodarskega sodelovanja s tujino«

Seminar C 8 18. – 20. oktober
»Problemi podjetij na tujem«

Seminar C 14 15. – 17. oktober
»Obmejno gospodarsko sodelovanje«

Seminar C 21 19. – 21. junij
»Vezani posli«

Seminar C 24 5. – 7. junij in 6. – 8. november

»Uporaba računalnika v zunanji trgovini«

Seminar C 25 17. – 19. april
»Tehnika in metode vodenja pogajanj«

Novi seminarji in roki
Seminar C 9 29. – 31. maj

»Tržišča arabskih dežel zaliva in Severnega Jemena«

Seminar C 26 20. – 22. november
»Celovito obvladovanje kvalitete«

Seminar C 28 20. – 22. marec
»Sejemske kompenzacije«

Seminar C 23 11. – 13. december
»Ocenjevanje rizičnosti tujih tržišč in oblike zavarovanja pred različnimi vrstami rizikov«

Seminar C 29 2. – 4. oktober
»Delništvo«

Seminar C 18
»EGS in leto 1992« (večkratni seminarji v ciklusu leta)

Seminar C 30
»Sistemi zakoni in izvozna dejavnost« (večkratni ciklus v 1. polletju)

Seminar C 29 2. – 4. oktober

»Delništvo«

Seminar C 18

»EGS in leto 1992« (večkratni seminarji v ciklusu leta)

Seminar C 30

»Sistemi zakoni in izvozna dejavnost« (večkratni ciklus v 1. polletju)

Seminar C 29 2. – 4. oktober

»Delništvo«

Seminar C 18

»EGS in leto 1992« (večkratni seminarji v ciklusu leta)

Seminar C 30

»Sistemi zakoni in izvozna dejavnost« (večkratni ciklus v 1. polletju)

Seminar C 29 2. – 4. oktober

»Delništvo«

Seminar C 18

»EGS in leto 1992« (večkratni seminarji v ciklusu leta)

Seminar C 30

»Sistemi zakoni in izvozna dejavnost« (večkratni ciklus v 1. polletju)

Seminar C 29 2. – 4. oktober

»Delništvo«

Seminar C 18

»EGS in leto 1992« (večkratni seminarji v ciklusu leta)

Seminar C 30

»Sistemi zakoni in izvozna dejavnost« (večkratni ciklus v 1. polletju)

Seminar C 29 2. – 4. oktober

Za kandidate, ki še morajo opraviti preizkus znanja tujega jezika bodo organizirani tudi pripravljalni 5 dnevni tečaji - program Radenci ZTR.

ROKI TEČAJEV:

NEMŠKI JEZIK A

5. - 10. marec
9. - 14. april
4. - 9. junij
17. - 22. september
22. - 27. oktober

NEMŠKI JEZIK B

26. - 31. marec
16. - 21. april
21. - 26. maj
11. - 16. junij
24. - 29. september
12. - 17. november

NEMŠKI JEZIK C

14. - 19. maj
19. - 24. november

NEMŠKI ZTR

12. - 19. februar
3. - 8. december

ANGLEŠKI JEZIK A

12. - 17. marec
19. - 24. marec
3. - 8. september
5. - 10. oktober

ANGLEŠKI JEZIK B

18. - 23. junij
25. - 30. junij
17. - 22. september
19. - 24. november

ANGLEŠKI JEZIK C

28. maja - 2. junija
10. - 15. september

ANGLEŠKI JEZIK ZTR

26. februarja - 3. marca
11. - 15. december

ANGLEŠKI JEZIK ZA LB

7. - 12. maja
14. - 19. maja

VIII. USPOSABLJANJE IN IZPOLNJEVANJE KADROVSKIH DELAVCEV

Program za vodilne kadrovske delavce - A-program

Program je namenjen vodilnim kadrovskim delavcem, torej tistim, ki usmerjajo kadrovsko politiko in kadrovske dejavnosti (člani KPO, kadrovske direktorije in vodje kadrovskih služb OZD).

Prvi del (4 dni)

Tema 1: Razvojni dejavniki sodobnega sveta

Nosilca: Emil Milan Pintar, namestnik predsednika Republiškega komiteja za raziskovalno dejavnost in tehnologijo, Ljubljana, dr. Lojze Sočan, direktor inštituta za ekonomska raziskovanja - Ljubljana.

Tema 2: Organizacija med trgovske delovne sile, državo in samoupravljanjem

Nosilca: dr. Ivan Svetlik, raziskovalec inštituta za sociologijo Ljubljana in dr. Janez Jerovšek, redni profesor FSPN, Ljubljana

Tema 3: Kadrovanje in delovno pravno razmerje

Nosilec: Nace Pavlin, direktor kadrovskega področja Iskra Kibernetika, Kranj

Tema 4: Izobraževanje in usposabljanje kot najpomembnejša dejavnika razvoja kadrov

Nosilca: dr. Janez Jereb, docent VŠOD, Kranj

Zoran Jelenc, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše, Ljubljana

Tema 5: Motivacija kot krmilni mehanizem človekove aktivnosti

Nosilca: dr. Vid Pečjak, redni profesor FF, oddelek za psihologijo, Ljubljana

dr. Bogdan Lipičnik, samostojni svetovalec za področje usposabljanja kadrov in splošnih zadev ZOP, Ljubljana

Drugi del (3 dni)

Tema 6: Inovacije upravljanja, poslovanja in tehnologije

Nosilec: dr. Matjaž Mulej, redni profesor Visoke ekonomske komercialne šole, Maribor

Tema 7: Sistem planiranja in spremljanja razvoja kadrov

Nosilec: dr. Jože Florjančič, dekan in izredni profesor VŠOD, Kranj

Tema 8: Informatika in kadri

Nosilca: dr. Vladislav Rajkovič, višji predavatelj VŠOD Kranj, dr. Jože Gričar, redni profesor VŠOD, Kranj

Tema 9: Kvaliteta delovnega življenja in socialna varnost

Nosilca: dr. Veljko Rus, znanstveni svetnik Inštituta za sociologijo in fiziologijo, Ljubljana in dr. Janez Pevc, zdravnik specialist interne medicine

Tema 10: Organiziranost kadrovske dejavnosti OZD in DPS

Nosilca: dr. Stane Možina, redni profesor EF, Ljubljana Janez Kapun, sekretar GZS za kadrovske izobraževalno področje

Termin seminarjev

21. do 24/3-1989 (1. del) in od 19. do 21/4-1989 (2. del)

9. do 12/5-1989 (1. del) in od 7. do 9/6-1989 (2. del)

10. do 13/10-1989 (1. del) in od 8. do 10/11-1989 (2. del)

24. do 27/10-1989 (1. del) in od 22. do 24/11-1989 (2. del)

Program za strokovne kadrovske delavce - B program

Program je namenjen strokovnim kadrovskim delavcem, ki so odgovorni za posamezne naloge s kadrovskega področja. Zajema znanja s področja organiziranosti kadrovske dejavnosti, kadrovanja, izobraževanja, motivacije, vrednotenje dela, spremljanje in usmerjanje kadrov idr. V letu 1989 bomo organizirali seminarje:

B/1 - Informatika v kadrovske dejavnosti - tridnevni seminar, ki ga vodi dr. Vladislav Rajkovič.

Čas: 6 in 7. marca 1989 in 11. aprila 1989 (drugi del)

B/2 - Reševanje motivacijskih problemov - dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Bogdan Lipičnik.

Čas: 16. in 17. februarja 1989. (Ta seminar bo organiziran v Radencih v sodelovanju z MGZ za Pomurje).

9. in 10. marec 1989 (Ta seminar se bo odvijal v Škofji Loki)

B/3 - Metodologija spremljanja in usmerjanja razvoja kadrov v OZD

- dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Janez Jereb.

Čas: 16. in 17. marec 1989, 5. in 6. oktober 1989.

B/4 - Organizacija lastnega dela kadrovskih delavcev in delo v skupini - dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Stane Možina.

Čas: 13. in 14. marec 1989

13. in 14. april 1989

2. in 3. oktober 1989

B/6 - Strokovne podlage za vrednotenje dela in delovnih rezultatov - dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Bogdan Lipičnik.

Čas: 18. in 19. maj 1989

28. in 29. september 1989

B/7 - Uporaba »PORTFOLIO« metode na kadrovskem področju

- dvodnevni seminar, ki ga vodi dr. Stane Možina.

Čas: 2. in 3. november 1989.

B/8 - Novosti na področju delovnih razmerij po spremenjeni zakonodaji - dvodnevni seminar, ki ga vodi Nace Pavlin.

Čas: 5. in 6. april 1989.

Posveti

1. Naše gospodarstvo v luči Evrope 92

V mesecu maju bo organiziran dvodnevni posvet Naše gospodarstvo v luči Evrope 92, ki ga bo vodil predsednik programskega sveta tov. Emil Milan Pintar.

Čas: 25. in 26. maj 1989.

2. Normativne novosti na področju delovnih razmerij. Organizirani bodo trije enodnevni posveti.

Datum in kraj posveta bosta naknadno objavljena v Gospodarskem vestniku.

IX. USPOSABLJANJE TEHNIČNO-TEHNOLOŠKIH DELAVCEV

a) Dvodnevni seminar za gradbene tehnike in inženirje v Topolšnici

V treh skupinah naj bi se ga udeležilo skupaj 150 naših sodelavcev. Obravnavani bodo aktualni tehnični tehnološki problemi, ki jih srečujemo pri vsakodnevem delu v Gradisu. Seminar bo realiziran v času od 27. februarja do 7. marca 1989. Glej poseben razpis!

b) Šola za delovodje

Po dogovoru z vodstvi tozdogov bo organizirali začetno funkcionalno usposabljanje delovodij (za tiste tozde, ki takšnega usposabljanja še niso imeli) in nadaljevalno takšno usposabljanje (za tiste tozde, ki so začetnega imeli lani).

Program bo obsegal obravnavo tehnično-tehnološke problematike, varstvo pri delu, administracijo na gradbiščih, področje vodenja delovnih skupin, posebno v obdobjih konfliktnih situacij itd. Datumi bodo določeni naknadno.

c) Dvodnevni seminar za inštruktorje

Seminar, ki ga ponavljamo vsako leto bo od 16. do 17. februarja 1989 na Pohorju. Obravnavana bo problematika vodenja pedagoške dokumentacije, ocenjevanja učencev, načina izvajanja praktičnega usposabljanja me proizvodnim delom in pripravištvom ter vzgojo učencev.

Po dogovoru s tozdi in delovnimi skupnostmi bodo organizirane tudi druge oblike internega usposabljanja naših sodelavcev (tudi na področjih, ki niso tehniškega značaja).

d) Seminarji, ki jih organizira Zavod za tehnično izobraževanje v Škofji Loki.

Namenjeni so predvsem tehnično-tehnološkim delavcem v gradbeništvu in IGM, oziroma potencialnim kandidatom za ta dela.

Seminarji bodo

1. od 20. do 25. februarja 1989
  2. od 20. do 25. marca 1989 (samo v primeru, če bo v prvem roku prijavljenih preveč kandidatov)
  3. v drugi polovici novembra 1989
  4. v prvi polovici decembra 1989
- O vsebini teh seminarjev smo vodstva tozdogov že obvestili s posebnim dopisom.

e) Seminarji, ki jih v Zagrebu organizira Društvo građevinskih inženira i tehničara Zagreb (navajamo le nekatere).

- Potresno gradbeništvo od 13. do 17. marca 1989
- Planiranje, gradnja in vzdrževanje zaklonišč in podzemnih objektov od 20. do 24. marca 1989
- Gradnja in vzdrževanje cest od 6. do 10. marca 1989
- Mehanika tal in temeljenje od 27. februarja do 3. marca 1989
- Planiranje in projektiranje v ce-stopgradnji od 13. do 17. marca 1989

Vse podrobnejše informacije v zvezi z razpisom in obvestili, kakor tudi v zvezi z drugimi oblikami izobraževanja, ki v razpisu niso razvidne, daje Center za izobraževanje GIP GRADIS, Ljubljana, Šmartinska 134/a, telefon 441-422.

Štefan Horvat in Čedo Kvržič pred Volvojem. Slika je nastala v Tomačevem.

Človek in stroj

Uigran tandem

Na gradbišču v Tomačevem, kjer delavci tozda Gradbena operativna Ljubljana gradijo novo kanalizacijsko omrežje, smo imeli nedavno priložnost opazovati uigranost stroja in njegovega upravljalca. Stroj Volvo BM 6.300 je šele nekaj mesecev stara pridobitev tozda SPO, njegova namembnost in teren v Tomačevem ter delo, ki ga je potrebno opraviti, pa kot nalašč za demonstracijo njegove učinkovitosti.

Stroj brez človeka, ki ga vodi in z njim upravlja, je pač zgolj stroj.

Za ta stroj je zadolžen strojnik gradbene mehanizacije Čedo Kvržič. In veselje je pogledati razigran tandem, ko usposobljen strojnik večše in z občutkom upravlja s komandami, stroj pa poslušno uboga, zdi se, misli strojnika. Sicer pa jih res – vendar posredno.

Čedo kar ne more prehlaliti »svojega« novega stroja: »Tale 11-tonski zglobojni orjak je res okreten in učinkovit!«. Z navdušenjem nam je pripovedoval tehnične lastnosti in zmogljivosti stroja, pohvalil pa tudi z drugimi stroji neprimerljivo udobje: klimatizirano in zvočno izolirano kabino z vrtljivim stolom in dvojnimi komandami. »Stroj ima elektronsko regulirano porabo goriva in je zelo varčen glede na svojo moč. Za spretne in hitre ima tudi za zajem z žlicama (0,34 in 1,5m³) vgrajeno drugo prestavo. V veselje mi je delati z njim.«

Čedo se je usposobil za delo s tem strojem pri inštruktorju in mentorju Štefanu Horvatu. Kar dar nanese priložnost da se srečata, sta oba vesela snidenja. Srečata pa se večkrat – tudi Če-

do je namreč že začel prenašati svoje praktično znanje in izkušnje izbranim učencem, ki so se odločili za ta resda naporejši, vendar lep poklic strojnika gradbene mehanizacije.

»Tistim, ki so se izurili na tem stroju pod mojim vodstvom, zaupam ključne, saj jih vse poznam in vem, kdo bi ga že lahko samostojno upravljal in kdo ne. Drugim pa ključev in stroja ne dam«, je še poudaril Čedo Kvržič.

Žalostne so tiste zgodbe, v katerih slišimo o neprimernem odnosu delavcev do skupne družbene lastnine. Čedo ima tudi do tega vprašanja njemu lasten odnos. Posamezne drobne praske in odrgrnine na laku skrbno premaže s temeljno barvo, gibljive dele z mastjo, pred delom in včasih tudi vmes, pa skrbno kontrolira temperaturo in nivoje tekočin, ki zagotavljajo nemoteno obratovanje.

V tem mesecu bi moral izkoristiti preostale dni lanskoletnega in doslej še neizkoriščenega dopusta; na dopust pa ne bo šel. »Zaradi stroja ne grem«, pravi. »Da bi stroj stal, bi bila prevelika škoda, za toliko dni skupaj pa ga ne zaupam nikomur!«

G. B.

Za gradbene inženirje in tehnike

Seminar v Topolšici

Vabimo vas, da se udeležite tradicionalnega vsakoletnega funkcionalnega usposabljanja.

Tudi letos bo potekalo v obliki dvodnevne seminarja v Topolšici, ki se ga bodo udeležile tri skupine naših sodelavcev s po 50 udeleženci. Program bo zajemal aktualno tehnično-tehnološko problematiko v Gradisu:

– Gradnja premostitvenih objektov v razponi od 40 m do 70 m.

- Sidranje hribin
- Temperaturne obremenitve betona
- Vpliv temperature na betonske konstrukcije
- Abrazivno odporni betoni
- Problematika globokega temeljenja
- Penetrometrija
- Obračun poslovanja pri izvajanju projektov
- Radiozveze v Gradisu.

Razpored predavanj po skupinah:

I. skupina 27. in 28. februarja 1989

II. skupina 1. in 2. marca 1989

III. skupina 6. in 7. marca 1989.

Prijave sprejema Center za izobraževanje preko kadrovske službe tozdoma zziroma preko vodstev strokovnih služb v DSSS.

I. Glažar

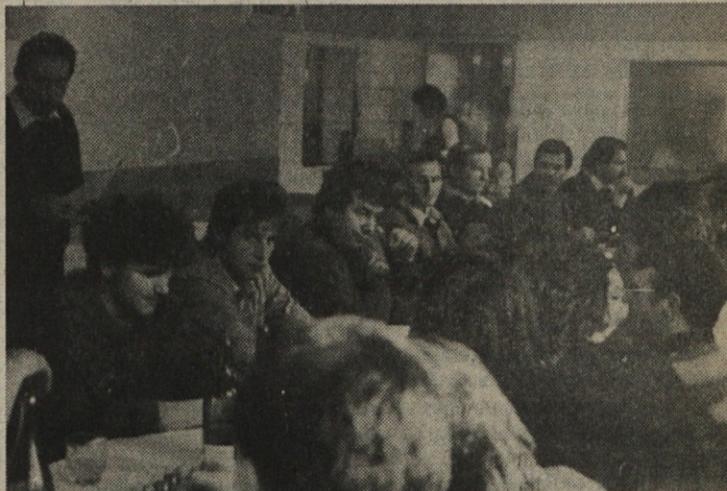
Študenti Gradisovih tozdoma na Štajerskem

Končali so šolanje

35 učencev, ki je obiskovalo Srednjo gradbeno šolo v Mariboru, je pred dnevi uspešno zaključilo šolanje. Gre za Gradisove študente, ki so se izobraževali za poklic zidar, tesar in železokrivec, dve dekleti pa v Gostinski srednji šoli za poklic kuharice. Bili so študenti tozdoma GE Nizke gradnje, Gradbene enote Maribor, Ravne ter Ptuja.

Učenci, ki so končali srednji program, so po zaključnem izpitu pridobili naziv kvalificiran delavec, tisti pa, ki so končali takomenenovani skrajšani program, pa priučeni delavec. Na zaključni svečanosti, po opravljenih izpiti, jim je spregovoril Alojz Zorec, ki je ves čas bdel nad njihovo

izobraževanjem. Svoje misli pa sta dodala še Ramiz Džafić, predstavnik Gradisovega Centra za izobraževanje, ter Albin Rošč, ravnatelj Srednje gradbene šole iz maribora. Sedaj čaka fante še vojaška suknja, potem pa bodo prijeli za delo v eni od enot Gradisa. F. Š

Novopečenim gradbincem je spregovoril Alojz Zorec.

Reorganizacija: Kaj ponujajo ZASNOVE kot alternativni predlog?

Obvladujemo kakovost poslovanja

Kot kaže so vsa prizadevanja za strokovno in dialoško razpravo o različnih pogledih, prednostih in slabostih predloženih variant za reorganizacijo Gradisa, ki je sanacija, naletela na nerazumevanje. Moč argumenta slabi in vedno bolj prihaja do izraza argument moči. Da bi ta trend presegli in bi trud preteklih sedmih člankov poljubnega prikazovanja temeljnih spoznanj stroke o obvladovanju kakovosti poslovanja ne bil zaman, bom s tem prispevkom na primeru reorganizacije Gradisa, skušal opredeliti bistvene elemente tako kakor jih ponuja alternativni predlog ZASNOV.

Reorganizacija ni pravno vprašanje ampak spreminjanje odnosov med ljudmi do dela in procesov. Je vprašanje spreminjanja pogojev podjetniškega obnašanja, vrednot in doseganja večjih učinkov-dobička. Reorganizacija zato ni vezana na zakone, ki so ji lahko v pomoč, ampak na KADRE, ki so jamstvo in pogoj za uspeh.

Zato v primeru alternativnega predloga ZASNOV reorganizacije Gradisa ne gre za razpravo o tem ali je predlog (ta ali drugi) dober ali slab, ker je to stvar stroke in argumentov, ampak za nekaj več. Gre za vprašanje naše DOVZETNOSTI za strokovno pravilna izhodišča in ugotovitve, za SPOZNANJE potrebnosti sprememb in PRAVILNOST OCENE uresničljivosti projekta. Z drugimi besedami gre za to kako doseči, da se bodo VSI zaposleni sistemsko in sistematično prizadevali za racionalno proizvodnjo skozi dokazljivo doseganje REZULTATOV. V končni sekvenci je smotrnost idej iz ZASNOV v PRODUKTIVNI ZAPOSILITVI REŽIJSKIH KADROV in NE STIHIJSKO ZMANJŠEVANJE NJIHOVEGA ŠTEVILA.

Ta spoznanja niso nikakšno odkritje, to je samo vedenje o obvladovanju kakovosti poslovanja »umetnost« je v tem kako to doseči. Pa pogledjmo!

ZASNOVE izhajajo iz analitičnega in behaviorističnega spoznanja in znanja o preteklem stanju, izkušnjah, (ne)uspehih in pomanjkljivosti, ki so bile tako ali drugače »elaborirane«.

Ker pa sama spoznanja ne zadoščajo za spremembo, je potrebno tudi znanje, talent, volja, sposobnosti in drugi elementi strokovno dokazanih pogojev za učinkovitost poslovanja. Naj naštejemo nekaj teh.

Posvečanje pozornosti INOVATIVNIM kadrom, ki z izdelano vizijo in strategijo razvoja (konkretno in dokazljivo seveda, ne teoretično) opravičujejo zaupanje in znajo kolektiv PRITEGNITI k uresničevanju usmeritev z njihovo pomočjo, idejami in dogovornim sodelovanjem.

Sposobnost osredotočanja na POMEMBNO, kar krepi prednosti, ki donajajo dobiček in ne na probleme, ki z razrešitvijo kvečjemu znižujejo škodo (Recimo temu: PORTOFOLIO ali SURPRISE Management).

Da je naravnost podjetja smotrna v analizo stroška-koristi vemo vsi; ne želimo pa ekonomsko-obračunske enote čvrsto vezati na osebno in POSLEDIČNO ODGOVORNOST, ki je merilo oblasti, moči, vpliva, privilegijev, motiviranja... (Recimo temu: SCHWACHE SIGNALE MATRIX).

Togost naše zakonodaje (vsaj v preteklosti) in nepodjetniška naravnost s socialnimi elementi zaposlovanja ter avtokratski in voluntersko obnašanje vodilnih struktur, je onemogočilo FLIKSIBILNOST približevanja tržnim zahtevam tako ka-

drov kot sredstev za delo (Do sprejetja zakona o podjetjih se je pri nas upravljalo samo na osnovi dela ne pa tudi sredstev).

Nespoštovanje SPOZNANJ STROKE, da je potrebno delovati teamsko, projektno; razmišljati svobodno in dialoško ter internacionalno; spoštovati svetovne standarde in ideje drugih; pravilno koristiti računalniško podprte informacije za odločanje; zgodaj zaznavati trende po merljivih sodilih; mootivirati inovativnost in ukrepati – izvajati ne pa samo predlagati in razpravljati, nas je uspavalo in nižalo učinkovitost.

Če takšna spoznanja sprejmemo kot podjetniško filozofijo firme šele lahko govorimo o ukrepih za reorganizacijo in temeljnih usmeritvah. Pri tem pa ne smemo zanemariti specifičnosti naše dejavnosti. Smo namreč gradbena firma z nekaj obrati, kjer se vsa proizvodnja odvija na objektih ali po projektih oz. po proizvodnih programih in izdelkih. Takšne enote so po spoznanjih sodobne organizacije »kristalizacijska« jedra inovativnosti in nosilci učinkovitosti, ki jih lahko povežemo v nekem razumnem obsegu v večje fleksibilne in tržno prilagodljive tvorbe kakršne so bile do sedaj na primer TOZD-i. Širši interes učinkovitosti pa v svetu narekuje povežovanje takšnih enot na višji ravni za povsem določene funkcije, ki so koristne za vse udeležence na daljši rok. Da bi te višje cilje dosegli pa ne zadošča dobra volja in želja po sodelovanju ampak je potreben čvrst, lahko bi rekli kar krut, sistem medsebojne odvisnosti. Ne brez razloga trdim, da prav tej »kru-

losti« povežovanja in odvisnosti v naši družbi nismo posvečali posebne pozornosti in tako omogočili »režijskim« predvsem pa vodilnim delavcem širok prostor neodgovornega obnašanja in ravnanja. In to nas je pokopalo. ZASNOVE pa so OSREDOTOČENE prav na spremembo teh odnosov. Kako?

Zanemarimo za trenutek samo organizacijsko obliko za doseg cilja in pogledjmo vsebino, ki je tudi pomembnejša. **Saj oblika je zgolj posledica vsebine in konvencija za delovanje in učinkovitost.**

Pogoj za uspeh je RADIKALNOST pristopa. To pomeni zavestno sprejeti žrtve, spremeniti načela poslovne morale in osvestiti široki krog zaposlenih, da se bori za svoj boljši zaslužek, torej dobiček firme.

Sama radikalnost pa je jalova in se kmalu sprveže ali celo obrne zoper cilje. Zato so potrebni jasni programi, cilji, strategija, politika, vizija in še podobna »navlaka« besed, ki jih z osebno in posledično odgovornostjo opredelijo MANDATARJI za posamezne pomembne poslovne funkcije. Zakaj oni odgovarjajo s svojim ugledom (in kazensko-materialno po novem zakonu o podjetjih) za PRAVILNOST usmeritve na POMEMBNO in KORISTNO.

Ali mandatarji res tako ravnajo pa je nemogoče ugotoviti, če ni jasnih in merljivih SODIL učinkovitosti. Dogovorjena sodila, merila in kriteriji za ugotavljanje REZULTATOV, so jamstvo za odgovorno ravnanje, ob pogoju, da so tudi predmet MOTIVIRANJA.

Takšne odnose lahko dosežemo samo, če s spremembo MISELNOSTI deblokiramo inovativnost zaposlenih in zagotovimo sposoben kader **usposobljen** ločiti med pomembnim in manj pomembnim. Z drugimi besedami usposobiti se moramo (vsi) za bolj dogovorno obnašanje in vodenje, manj nevoščljivosti, zavisti, skrivaštva in oviranja ter v ospredje »poriniti« pozitivne vrline podjetniškega obnašanja.

Pa še vedno ne bomo dosegli željenih učinkov in rezultata, če ne bomo sposobni IZVESTI selekcioniranih (in ne preštevilnih) zamisli, idej, inovacij... ki so KORISTNE. Prepričan sem, da je nemoč izvajanja glavnih kamen spotikanja reorganizacij in kvalitetnih sprememb. Nemoč pa izvira iz človeške slabosti izmikavanja vsemu in vsem v kar nisem prisiljen. **Zato je za izvedbo ukrepov pomembna KONTROLA, pa ne po tistih, ki izvajajo ali sprejemajo, ampak po tistih, ki imajo od tega koristi, to je večine poprečnih zaposlenih.**

Pa smo pri zaključku obrazložitve ZASNOV. Operativno so v gradivu

predlagane povsem konkretne organizacijske rešitve, ki zagotavljajo na eni strani izvedbo in na drugi strani opredeljujejo medsebojne odnose. Izvedbenih kaj prida ne moremo spreminjati, ker je to pač stvar stroke in znanih pravil »igre«, ki naj onemogočijo, da se nam mandatarji izmuznejo ali nas z demagogijo preslepijo. Medsebojne odnose pa lahko in moramo zelo prožno prilagajati ljudem, potrebam, možnostim, ciljem in tudi zakonom. Zato je o njih predvsem tistih ki so strukturnega značaja možno razpravljati, se dogovarjati in sporazumevati in niso edino »zveličavne rešitve«. So samo predlog, ogrodje za resno razpravo. Morda kot dolgoletnega poznavalca razmer ali celo strokovnega izsiljevalca rešitev in usmerjevalca na ključne probleme moti moj pokroviteljski »nasvet«. Takšna je pač moja vloga in takšne so predlagane rešitve kot na primer oblike združevanja (združeno ali sestavljeno podjetje), vodenja (z generalnim direktorjem in pomočniki za temeljne funkcije), ali vsebine dogovora o pravicah in obveznostih po statutu itd.

Naj si za konec dovolim posredovati še svoj predlog KRATKOROČNIH UKREPOV izvedbe reorganizacije v duhu jasnosti in kratkosti kot to zahteva OK-ej. (Če koga zanima, mu povem še razdelanega.)

Prvič. Takoj izberem tri do štiri najboljše delavce (lahko tudi zunaj Gradisa) in jih pošljem na dopolnilno šolanje za menežerje, tržnike, marketing, finančnike na v svetu priznana šola (npr. v St. Gallen v Švicu), da bi po vrnitvi prevzeli najpomembnejše položaje v firmi.

Drugič. Izberem najboljšega (najbolj izobraženega in razgledanega delavca) za takojšnjo organiziranje marketinške funkcije po sodobnih načelih te profesije.

Tretjič. Na prostovoljni osnovi izberem za najpomembnejše naloge (katere so »najpomembnejše« se dogovorimo) delavce v nekaj inovativnih teamov, ki imajo nalogo pridobiti ključne projekte – dela; zagotoviti učinkovito kontrolo kakovosti (QA) v vseh fazah od tržne raziskave do predaje objekta ali izdelka (za obrate) in izvesti nekaj kritičnih razvojnih nalog, ki z inovativnimi rešitvami višajo dobiček firme.

Ker je teh (sposobnih) ljudi malo jih zaposlim samo za nekaj projektov (odvisno od razpoložljivega števila kadrov in pripravljenosti za delo – cilje) in jim že v fazi odločitve »za« zagotovim primerno (to je bogato) stimulacijo v primeru uspeha.

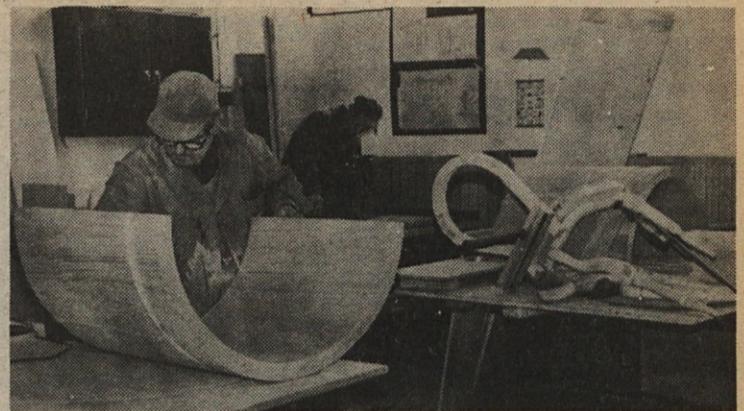
No to pomeni tudi izdelavo metodologije MOTIVIRANJA PO SODILIH.

Sicer pa kakor se bomo odločili!

Mnogo dela je kljub strojem potrebno opraviti v ročno, tako na primer lepljenje furnirja v zaželen vzorec - intarzijo.

Mizarski obrat ptujskih Gradenj opremlja Rotenturn

Izdelava unikatne opreme za lokale v Rotenturnu v vzorčni delavnici mizarstva ptujskih Gradenj.

Gostilna »Pri Grofu«

Mizarski obrat Gradisovega tozda Gradnje iz Ptuja je prevzel še en posel v Slovenj Gradcu, natančneje v tamkajšnjem gradu Rotenturn. V tem lepo obnovljenem objektu, ki je last delovne organizacije za projektiranje in inženiring Progres, delajo sicer že dve leti in pol.

Za Jugobanko, ki ima poslovne prostore v tej stavbi, sedaj že končujejo z izdelavo unikatne notranje opreme, v vrednosti 180 milijonov din, prevzeli pa so še opremljanje gostinskega loka-

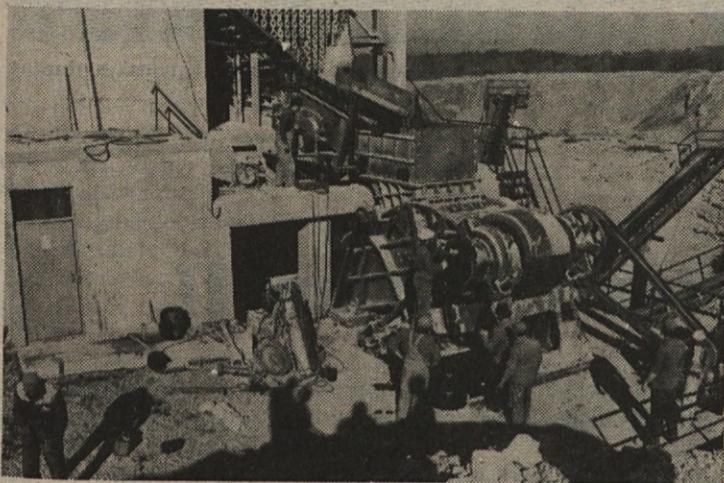
la »Pri grofu«. Nastopili so s kompletno ponudbo, od okrasnih elementov na stenah, do pepelnikov in prtov, vse v starinskem stilu, ki se ujema z ostalo opremo gradu in dobili delo. Nekaj stvari bodo seveda naredili kooperanti.

Vsak del opreme, grbi, mize, stoli bodo umetnina zase in dejansko unikat. Gosti bodo nav-

dušeni, nič manj ne bi bil pravi grof, če bi nekdaj imel takšno stanovanje.

Dosedanje delo in načrte mizarske delavnice ptujskih Gradenj vam bomo kmalu podrobneje predstavili, tudi zato, ker je v decembrski številki prišlo do zamenjave fotografij iz Rotenturna.

M. M.

Nova primarna proizvodnja linija v Gradisovem kamnolomu v Črnem kalu.

Poskusno obratovanje nove opreme v Črnem kalu

Drobilec, da je malo takšnih

Oktober letos bo minilo 30 let od ustanovitve Gradisovega kamnoloma v Črnem kalu. V tem času se je kamnolom povzpел med največje v Sloveniji, temu pa je sledila tudi nabava nove opreme. 7. februarja so tako poizkusno spustili v obratovanje nov drobilec oziroma novo primarno proizvodno linijo, kakršno ima redko kateri kamnolom v Jugoslaviji.

S tem dejanjem so uresničili dolgoletne želje po posodobitvi in povečanju zmogljivosti, pa tudi proizvodnja bo v celoti avtomatizirana, tako da so delavci mačole, ki so jih doslej uporabljali za razbijanje večjih skal, odložili v kot, saj upajo, da jih več ne bodo rabili.

Do rednega obratovanja nove proizvodne linije bo treba postoriti še to in ono, tako da je slavnostna otvoritev in začetek redne proizvodnje predvidena za 2. marec. Takrat bomo za Gradisov vestnik pripravili daljši prispevek o tej pridobitvi.

C. P.

Novice iz »totega konca«

Da ne gre brez izobraževanja tudi v gradbeništvu, se zavedajo tudi v mariborski Gradbeni enoti Gradisa. Te dni poteka izobraževanje tesarjev, zidarjev in železokrivcev, ki si bodo tako pridobili višjo kvalifikacijo. Šolanje traja že od 31. januarja, trajalo pa naj bi vse do 10. marca. Poleg Mariborčanov se izobražujejo še delavci Gradisa iz Ptuja in Raven na Koroškem.

Po končanem teoretičnem delu bodo še dva tedna praktično delali na gradbiščih. Po zaključnem izpitu si bodo slušatelji pridobili naziv polkvalificiran, oziroma kvalificiran delavec.

Gradnja novega dela oziroma dvorane Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru prehaja sedaj v tisto fazo, kjer se zaključujejo zunanja dela. V tem času končujejo fasado na zgradbi nove dvorane. Tako bo videti za številne mimoidoče, kakor da je gradnja že končana. Toda šele sedaj se pričanja gradnja notranjosti dvorane in njenih spremljajočih prostorov, kar bo zahtevalo od izvajalca še obilo truda.

Da je manj novih investicij v Sloveniji, občutijo tudi v mariborski Gradbeni enoti. Bitka za vsako pridobljeno delo je velika, gradbenikov kot pravijo pa preveč. Investitorji s pridom izkoriščajo trenutni položaj gradbincev, čeprav investitorji tega ne priznajo. Nič ne pomaga, tudi v gradbeništvu bo potrebno preiti na tržno gradbeništvo, dela pa naj izvaja tista delovna gradbena organizacija, ki bo poleg cenenosti gradnje lahko ponudila tudi kvaliteto. Vsake druge igre pa bo potrebno odmisлити.

Štrof

Franc Čontala in njegova dekleta pred počitniškim domom na Pohorju.

Zares hitra postrežba

Čontala in njegova dekleta

• Vsak, ki je bil že kdaj v Mariboru pozna brhka dekleta, ki skrbijo za prehrano delavcev, rade pa poprimejo tudi ob kakšni drugi priložnosti.

Tako ekipo bi si želel marsikateri direktor hotela, saj v trenutku pripravijo in postrežejo tudi po dvesto gostov. Zato ni čudno, da se poleg nasmejanih deklet smeji tudi njihov »šef«, Franc Čontala.

Štrof

Takih delavcev bi bili vsi veseli

Prizadevna pripravnika

V Kovinskih obratih Maribor imajo vsake toliko časa skupino pripravnikov, predvsem Gradisovih študentov, pa tudi drugih, v glavnem same kovinarje.

Med najbolj prizadevnimi sta bila v zadnjem času **Tomaž Lasbajer** in **Robert Poš**, ki sta izstopala tako med pripravništvom kot na zaključnem izpitu. Sedaj sta že redno zaposlena.

Mentor pripravnikov v KO Maribor **Branko Kristl** je povedal, da samoupravni sporazum o nagrajevanju pripravnikov ni preveč dober, saj ne omogoča primerne nagrajevanja najbolj

prizadevnih, ampak teži k uravnilovki.

Po njegovem mnenju bi moral biti gibljivi del plačila višji, saj sedaj ne pride do izraza. Tudi osnova bi moral biti višja, saj sedaj malo manj prizadevni dobijo razliko do minimalnega osebne dohodka in so vsi tako približno enako nagrajeni.

Robertu in Tomažu pa želimo veliko delovnih uspehov! M. M.

Branko Kristl med svojimi pripravniki v delavnici Kovinskih obratov Maribor.

Celjani v Železarni Štore

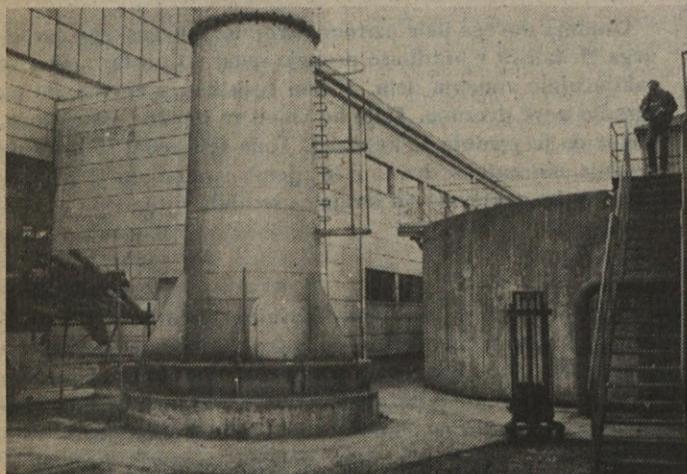
Več manjših objektov v Valjarni II.

Če so bili v našem tozdu GE Celje v zadnjih letih vajeni večjih objektov v Železarni Štore, so se v zadnjem času morali navaditi tudi na več manjših objektov, ki jih vse lahko damo na skupni imenovalac – povečanje proizvodnje jekla v Valjarni II – druga faza.

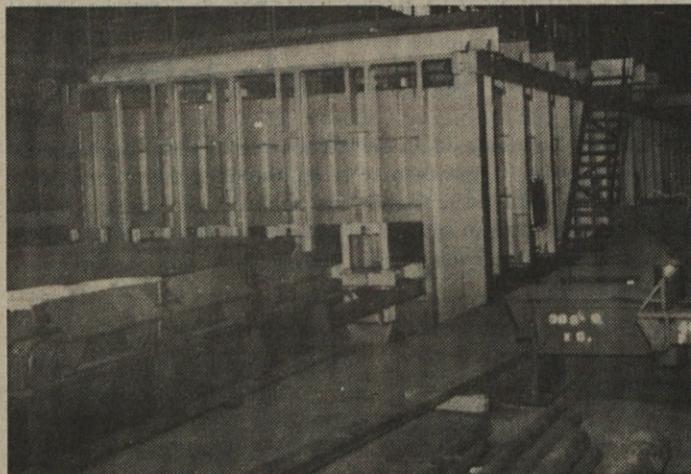
Trenutno gradijo objekte za transportne valjčnice, tople in

hladne škarje, za hladilno klop, pred kratkim pa so končali koračno peč, tehnološki aneks z zakloniščem, strojnico tri in razne kinete.

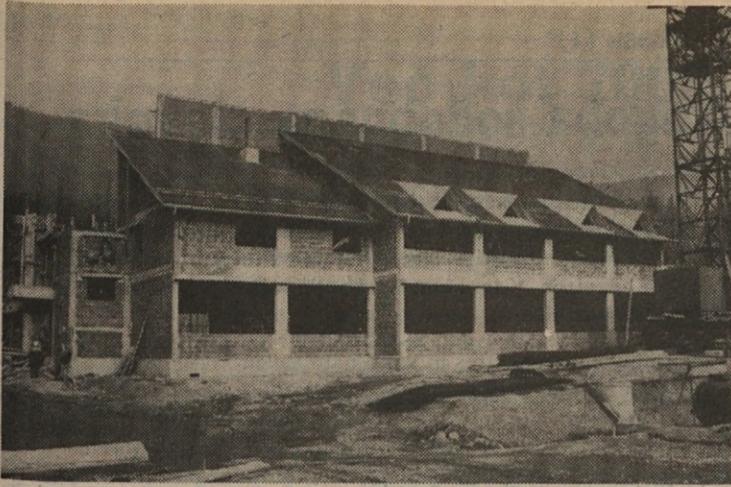
V šestih letih, kolikor so že v železarni, so zgradili veliko objektov. Delajo v težkih pogojih, upajo pa, da si bodo z dobro opravljenim delom, omogočili ostati v Štorah še vrsto let. C. P.

Tehnološki aneks za Železarno Štore

Večina objektov se nahaja v Valjarni II.

Nova šola v Škalah pri Titovem Velenju bo zgrajena do 30. aprila.

GE Celje dela v Titovem Velenju

Nova šola in stanovanjski blok

Delavci tozda GE Celje gradijo v predmestju Titovega Velenja, v Škalah, novo šolo, ki bo nadomestila staro, saj se je le-ta zaradi posedanja tal podrla, v samem mestu pa manjši stanovanjski blok v katerem bo 49 stanovanj.

Osnovna šola Škale je grajena klasično, na armirano betonskih pasovnih temeljih. Florisne dimenzije šole so 40 x 31 metrov. Zraven šole gradijo tudi telovadnico, ki ni bila predvidena v sedanjih fazi gradnje, temveč v drugi fazi, na naj bi šolo dogradili in

v njej omogočili pouk v vseh osmih razredih. Prva faza pa predvideva gradnjo v takšnem obsegu, da bo pouk potekal le do četrtega razreda.

Streha na šoli je dvokapnica. Rok za končanje del je 30. april.

Stanovanjski blok B-1 so začeli graditi maja lani, zgrajen pa naj bi bil do konca junija letos. V bloku, ki je prvi od štirih, je 49 stanovanj. Prevladujejo dvo in trisobna stanovanja, eno bo enosobno, tri pa bodo štirisobna.

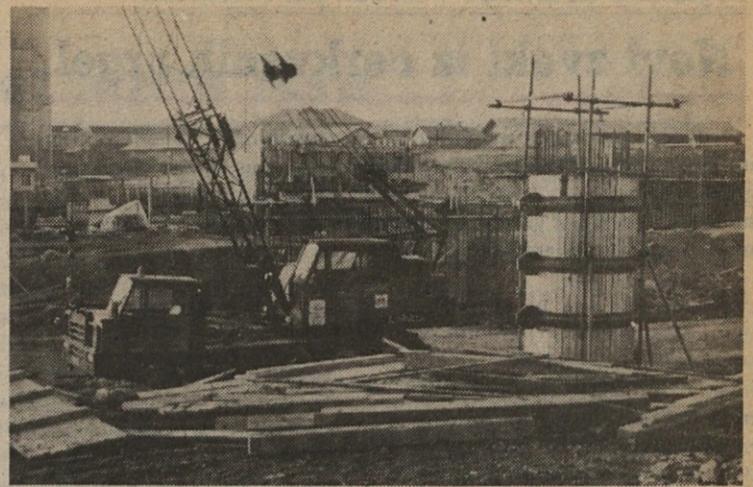
V tozdu si želijo, da bi pridobili tudi gradnjo treh preostalih blokov, ki so predvideni na tej lokaciji.

C. P.

DOPIŠUJTE
V
SVOJE
GLASILO!

V bloku B-1 v Titovem Velenju bo 49 stanovanj.

Stebri za nadvoze čez hitro cesto skozi Maribor ob Enspielerjevi ulici bodo kmalu gotovi.

Tretja etapa hitre ceste skozi Maribor

Cestni in železniški nadvoz

Hitra cesta skozi Maribor dobiva končno podobo tudi na delu ob Enspielerjevi ulici, kjer cesta od dvoetažnega mostu pripelje pod Meljski hrib. Sicer pa imajo gradbeniki samo še slabih pet mesecev časa, da dokončajo hitro cesto. V tem času morata biti gotova tudi nadvoza od Eispilerjevi ulici.

Da bi se lahko pričeli z izkopi, so morali podreti staro carinarnico v tej ulici in jo preseliti v nov Skladiščno transportni in trgovski center (STTC) v industrijski coni Maribora. Časa za delo je malo, saj so z zemeljskimi deli lahko pričeli šele decembra, vendar jim je tudi lepo vre-

me omogočilo, da so z gradnjo že lepo napredovali. Čez hitro cesto bosta na tem mestu potekala dva nadvoza: cestni kot podaljšek Eispilerjeve ulice in železniški za dva industrijska tira.

M. M.

Veliki in mali

• V Mariboru smo na nekem gradbišču v objektiv ujeli tole zanimivo sliko. Lahko bi rekli »veliki in mali«. Koristna sta oba, le da imata velike razlike v konjskih močeh (pardon, kilovatih), ter seveda različno porabo goriva. Koliko porabita voznika nam ni uspelo izvedeti!

Št. of

Orglarska delavnica v Hočah pri Mariboru

Novi zvoki iz cerkvenih orgel

V Hočah pri Mariboru gradijo delavci mariborske Gradbene enote objekt, ki je za Maribor in republiko nekaj posebnega. Gre za orglarsko delavnico, v kateri bodo obnavljali in izdelovali nove cerkvene orgle. Vrednost gradbeno obrtniških del na objektu znaša nekaj manj kot dve milijardi dinarjev.

Gradbeniki naj bi končali z deli konec aprila. Pri gradnji pa so naleteli na zanimivo arheološko najdbo. Na zavodu za spomeniško varstvo, ki je opravilo raziskavo terena, so nam povedali, da gre za naselbinsko naselje iz obdobja med mlajšo kameno dobo ter bronasto dobo. Ugotovljene so tri gradbene faze stanovanjskih objektov s številnimi drobnimi najdbami pri katerih prevladuje keramika ter predstavljajo poleg Ptujja, na tem koncu Slovenije, eno največjih. Gradisovci so še pravi čas obvestili strokovnjake o najdbi, ti pa bodo nadaljevali z raziskavami takoj spomladi.

Investitor te orglarske delavnice je mariborski Škofijski ordinariat. Pogovarjali smo se s škofijskim ekonomom **Mirkom Krašovcem**, ki ima največ zaslug za postavitve te orglarske delavnice. »Idea o gradnji orglarske delavnice v Mariboru, se je porodila že pred leti, ko smo ustanavljali restavratsko delavnico za naše potrebe. Ugotavljamo namreč, da imamo na Slovenskem kar osemdeset odstotkov cerkvenih orgel v tako slabem stanju, da so potrebne obnove. Zavedamo se, da moramo to kulturno dediščino ohraniti kakor se le da, pri tem pa se moramo lotiti obnove zares strokovno. Nekatere orgle v naših cerkvah imajo že kar častljivo starost.

Do sedaj so se popravil v raznih župnijah lotevali različni samouki mojstri, ki pa za to niso bili strokovno usposobljeni, pa tudi primerne orodja niso imeli. Tako so v marsikateri slovenski cerkvi orgle utihnile, saj deviz za plačevanje tujih orglarskih strokovnjakov v večini primerov ni bilo. V Ljubljani se sicer **mojster Jenko** ukvarja z izdelavo novih pnevmatskih orgel, ki pa v svetu že dal časa izgublja veljavo. Ponovno se uveljavljajo nekoč že znane tako imenovane mehanske orgle. Ta obrt je Jenko nasledil po očetu.

Še največ je na tem področju v Sloveniji naredil mariborski profesor

in magister **Ludvik Bračko**, ki se že vrsto let strokovno ukvarja z obnovo orgel. Ima veliko potrebnega znanja, ki si ga je nabral tudi v tujini, od koder dobiva tudi prepotrebno strokovno literaturo, ki jo pri nas pač ni.

Z njim že sedaj tesno sodelujemo in dogovarjamo se, da bi postal naš stalni strokovni sodelavec. Prav njemu gre tudi zahvala, da kakih dvajset orgel pri nas »ponovno poje«. Pred pričetkom gradnje orglarske delavnice sem obiskal več znanih delavnic po svetu, dokler se nisem prepričal, da sem našel pravega strokovnjaka za tovrstna dela. To je mojster **Hubert Sandtner** iz Dillingena v ZR Nemčiji. Takoj je bil pripravljen sodelovati pri projektiranju in zasnovi naše nove delavnice, pred tremi leti pa je sprejel v uk tudi tri naše organiste. Dva imata srednjo, eden pa celo visokošolsko izobrazbo, šolanje pa bodo zaključili še letos. Praktično se usposablja v delavnici v Dillingenu, teoretični del šolanja pa obiskujejo v Ludwigsburgu pri Stuttgartu. Lansko leto smo poslali na krajše izobraževanje še tri delavce, ki se bodo usposobili posebej za izdelavo lesenih in kovinskih delov, ki so potrebni za obnovo mehanskih orgel.

Potrebno opremo in stroje za obnovo in izdelavo novih orgel smo večinoma uvozili, saj podobnih pri nas ne izdelujejo. Uvozili smo jih z veliko mero razumevanja Republiškega komiteja za kulturo, mariborske in slovenske Kulturne skupnosti, Zavoda za spomeniško varstvo in drugih ustanov, na katere vrata smo potrkali.

Pri obnovi orgel bomo predvsem pazili na kvaliteto, seveda pa moramo biti cenejši od tujih strokovnjakov. Računamo, da bomo kar za petino cenejši. Le tako bomo omogočili popravilo orgel tudi tistim župnijam, ki imajo manj denarja. Gre nam predvsem za ohranitev naše skupne dediščine in popestritev liturgije. Že sedaj je veliko zanimanje za tovrstna popravila.

Prve orgle, ki jih bodo v naši delavnici obnavljali, za enkrat še s sodelovanjem mojstra Huberta Sandtnerja iz Dillingena, bodo iz Prevalj na Koroškem. So v zelo slabem stanju, dodali pa jim bomo še en monal. To sodelovanje z strokovnjaki v Dillingenu bo trajalo še toliko časa, dokler si naši mojstri ne pridobijo dovolj izkušenj. Veliko pa nam pri

O stresu (1)

Tegoba sodobnega človeka

O stresu zadnje čase precej govorimo in slišimo. Poglavlje o njem pogosto najdemo v raznih priročnikih za domačo rabo z zdravstvenega področja, o stresu beremo v revijah, slišimo po radiu in televiziji. V tem koticu bomo poskušali v nekaj nadaljevanjih, strniti čim več o tej temi.

Najprej, kaj je to stres in kako nanj reagira naše telo?

Različni avtorji stres različno opredeljujejo. Stres je simbol našega prostora in časa pa tudi človeka, ki je izgubil svojo srčko, ali pa: stres je vsak odklon od vsakdanjega dogajanja, telesnega in duševnega, prijetnega in neprijetnega. Je vsota vseh nespecifičnih učinkov in dejavnikov, ki vplivajo na telo.

Stres je lahko telesni ali pa duševni. Da pa do stresa pride, morajo biti prisotni dražljaji, ki jim pravimo stresorji, to pa so na primer: težko fizično delo, mraz, toplota, poškodba, bolezen, naporen trening, droga, žalost, jeza, veselje, vožnja z avtomobilom ipd...

Osnovni namen stresa je pripraviti telo za boj ali beg. Človek na stres reagira tako, da mobilizira vse sile, ki so v stiski potrebne. V možganih se začnejo izločati hormoni, ki povečujejo pripravljenost na nevarnost, pljuča preskrbijo več kisika saj začnemo hitreje dihati, srce začne hitreje biti in v mišice pride več krvi, ki vsebuje več sladkorja kot vir energije, več maščob, ki pripravljajo telo na mišično dejavnost. Telo se pripravi na dodatni napor, da bi lahko premagali ovire. Če nam to uspe smo prišli v stadij odpornosti. Če pa se stres nadaljuje dalj časa, ko stresne situacije dolgo trajajo ali se enim pridružijo še druge, bomo napore čedalje težje premagovali, tako pride do izčrpanosti, ko telo obremenitvam ni več kos.

Dolgotrajen močan stres povzroča reakcije v telesu, ki so lahko smrtno nevarne. Nenehno hitro utripanje srca in visok krvni pritisk, poškodbe v stenah žil, lahko povzročijo srčni napad pa tudi možgansko kap. Tudi rana na želodec je pogosto posledica dolgotrajnega stresa, saj pravimo, da je ne dobiš od tega kar ješ, ampak od tega, kar te žre. V večini takih primerov pa nas opozarjajo poprejšnja znamenja, tedaj moramo nekaj storiti zase.

Vsak stres pa ne povzroča bolezni in pri različnih ljudeh so posledice različne. V določenih okoliščinah ustvarja silo, prožno pripravljenost za premaganje ovir. Šele pod vplivom normalno doziranega stresa lahko ohranimo prilagodljivost in požrtvovalnost. **Stres spada k življenju, živeti pa pomeni bojvati se.**

Vsak človek pa ima pri tem svojo mero. Marsikdo ima rad občasne napetosti npr. pri potapljanju, skakanju s padalom ipd. Zadovoljstvo najde pri premagovanju strahu, ki ta doživetja spremlja. Nekateri se navadijo na izjemne spodbude in brez njih ne moremo več. Spet drugi iste situacije prenašajo povsem drugače. Stres torej različno vpliva na različne ljudi. O tem pa prihodnjič.

M. P.

tem pomagajo tudi poznavalci orgel iz Münchna. Želim si, da bi nam delo dobro steklo in da bi našim znanjem ohranili te prelepe instrumente, ki spadajo med vrednote naše kulturne preteklosti.

Delavci Gradisa, ki opravljajo gradbena dela, so nam obljubili, da bodo z deli končali do konca aprila letošnjega leta. Otvoritev, oziroma

blagoslovitev, načrtujemo za 4. julij. Ob tej priložnosti bomo v Stolni cerkvi v Mariboru pripravili lep kulturni program. Oglasile se bodo seveda tudi orgle. »Cecilenska maša«, skladatelja Charlesa Gounoda, bo prva poslastica za ljubitelje orgelskih zvokov.«

Franjo Štromajer

Več kot 7000 let stara igra

S pričetkom tekmovanja v prvi zvezni ligi se tudi v našem glasilu pogosteje pojavljajo informacije o rezultatih tekmovanja v tej športni panogi. To je seveda razumljivo, saj naš kegljaški klub kar solidno predstavlja ime našega podjetja v tej elitni družini.

Toda od kdaj in od kod kegljaški šport?

To pa večina naših bralcev verjetno ne ve. In ker ta šport zlasti v zadnjem času pridobiva vse več ljubiteljev in ker delavci GIP Gradis prispevajo tudi nekaj denarnih sredstev za pokrivanje stroškov poslovanja kluba, je prav, da pogledamo malo v zgodovino in razvoj tega športa.

Z raziskovanjem zgodovinskega razvoja kegljanja so se in se še ukvarjajo mnogi zgodovinarji, toda žal brez večjega uspeha. Določene rekvizite za kegljanje so našli v eni od starih egipčanskih grobnic že iz leta 5200 pred našim štetjem. Torej je kegljanje poznano že več kot 7000 let. Ne vemo pa podrobnosti tedanjega igranja, niti nam ni poznana razvojna pot, niti kje je nastalo in kako se je v svojih začetkih razvijalo. To vprašanje je ostalo nerešeno in še čaka na pametne ljudi.

Nadalje vemo, da je bilo kegljanje v 7. stoletju zelo razširjeno na velikem delu nekdanje močne frankovske države, ki je obsegala področje skoraj cele sedanje Evrope. Prvi dokazni viri, ki segajo v drugo polovico 12. stoletja pa že dokazujejo, da je bilo kegljanje ena izmed množičnih ljudskih družabnih iger. Poznali so dva načina igranja: pri prvem so metali kroglo proti kegljem po zraku, po drugem pa so jo kotalili po tleh. Igrala se je zunaj na travniku. Z razvojem sta se, pod vplivom idej iznajdljivejših kegljačev, oba načina oblikovala v načinu, kakršnega poznamo in igramo še danes.

Do 18. stoletja je bilo kegljanje še vedno samo družabna igra za zabavo, neorganizirano in tako sama tehnika kegljanja ni imela posebnega razvoja. Takšen položaj pa ni bil mogoč dolgo. Do preobrata je najprej prišlo pri graditvi steze kegljišča. Steze so utrjevali z izravnano in poteptano ilovico, nasuli drobnega peska in žlindre (kot še danes na balinišče). Da bi steze izboljšali, so pričeli po sredini steze polagati hrastove plohe. Kegljšče pa so zaradi lažjega vzdrževanja prenesli iz zunanjih nepokritih prostorov v notranje pokrite prostore.

S tem uspeh posameznega igralca ni bil več toliko odvisen od sreče oziroma srečnega luča-

ja, ampak se je vse bolj uveljavljala izkušnost in izurjenost posameznega igralca. Iz neorganiziranega igranja preide na organizirana tekmovanja in rodil se je nov šport. S pričetkom športnega tekmovanja v kegljanju se je postopoma določilo število, teža in oblika kegljev, velikost in teža krogel, izdelava stez, dimenzije stez, velikost in oblika deske položnice, kakor tudi različni načini kegljanja.

Prvi začetki športnega kegljanja so se v 18. stoletju pričeli v Nemčiji in jo tako smatramo kot zibelko kegljanja v Evropi. Nemci so že tedaj sestavili prva enotna kegljaška pravila. Leta 1865 skoraj istočasno ustanovijo kegljaško zvezo v Nemčiji in v Ameriki. V nemški kegljaški zvezi je bilo že tedaj vključeno 220 kegljaških klubov. Leta 1926 je bila v Stockholmu ustanovljena kegljaška zveza »IBA« (Internacional Bowling Asociation). Vse te države članice IBA so igrale na 10 kegljev (Bowling).

Leta 1947 je bil prvi kongres »IBA« po vojni in na tem kongresu je bil prvič izvoljen posebni predsednik za kegljanje na 9 kegljev. Na izrednem kongresu leta 1949 je bilo ugotovljeno, da je vedno manj pristašev kegljanja na 10 kegljev in sklenjeno je bilo, da se dejavnost IBA ustavi.

Leta 1949 je bilo zelo uspešno evropsko prvenstvo na asfaltni stezi na Dunaju, kjer je sodelovala tudi Jugoslavija. Leta 1951 je bila na pobudo Kegljšaške zveze Jugoslavije sklicana seja sekcije za igro na 9 kegljev. Naslednje leto (1952) je prišlo od konference v Hamburgu, katera pa se je spremenila v ustanovni kongres nove mednarodne kegljaške zveze, ki je dobila ime »FIQ« (Federation internationale des Quilleurs). Na ponovnem kongresu v Münchenu je bil sprejet statut FIQ in Jugoslovan izvoljen za predsednika sekcije

za asfaltne steze ter Jugoslaviji zaupana organizacija prvega svetovnega prvenstva na asfaltnih stezah v Beogradu (1953). Po vzornu izvedenem prvenstvu in osvojitvi naslovov svetovnih prvakov v disciplini moških ekip in žensk posamezno smo dobili nadaljnje priznanje s tem, da je bil na kongresu v Zürichu leta 1953 naš delegat izvoljen za predsednika FIQ-a in sedež FIQ-a se je prenesel v Jugoslavijo. Delo mednarodne kegljaške zveze poteka naprej brez zastojev in brez bistvenih organizacijskih sprememb.

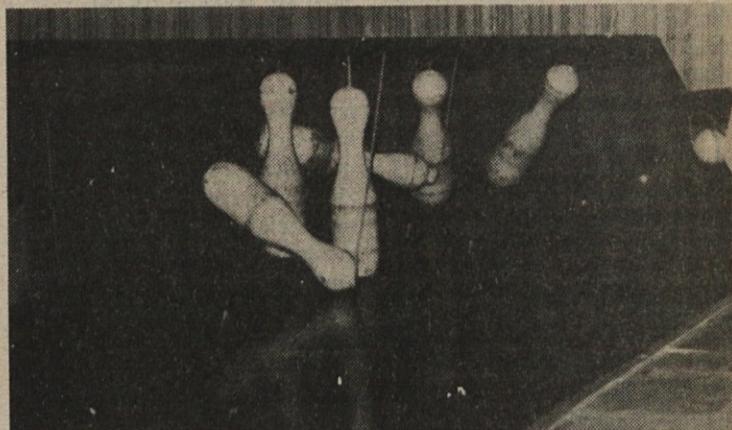
Leta 1985 je bilo v to mednarodno organizacijo včlanjenih že 65 držav, katerih večina še ved-

no igra »bowling« sistem. V asfaltno sekcijo je včlanjenih samo 14 držav, ki združuje okoli 1.000.000 članov, medtem ko bowling združuje okoli 12.000.000 članov.

Mednarodna kegljaška organizacija si prizadeva, da bi se kegljanje uvrstilo med olimpijske športe. Prvi rezultati teh prizadevanj so že vidni, saj naj bi bilo kegljanje na programu iger tistih panog, ki niso olimpijski športi, pa kandidirajo za vstop v let-te.

(Prihodnjič: Kegljanje v Jugoslaviji, Sloveniji in v Gradisu).

Franc Hočevar

Kegljškemu klubu Gradis želimo čim več podrtih kegljev.

Abrahami

Februarja imamo v Gradisu deset Abrahamov, sodelavcev, ki so ali pa še bodo napolnili 50 let. Ob življenjskem jubileju jim čestitamo, želimo vse najboljše; še na mnoga zdrava leta in prijetno praznovanje.

- Muharem Babić - Lesno industrijski obrat Škofja Loka
- Durad Šišarica - GE Celje
- Jože Košar - Inženiring Ljubljana
- Ante Jurković - GE Nizke gradnje Maribor
- Šaban Šabani - GE Ravne na Koroškem
- Jožef Veselko - GE Maribor
- Sreto Zakić - Gradbena operativa Ljubljana
- Mirko Gretar - Kovinski obrati Maribor
- Ljudmila Rek - GE Celje
- Rudolf Horvat - GE Nizke gradnje Maribor

60-letniki

- Ta mesec sta 60-letnika samo dva in sicer:
- Borivoj Jovanović - GE Jesenice
  - Franc Tehovnik - Lesno industrijski obrat Škofja Loka

M. F.

Let na peti kontinent (3)

Priseljenci jedo domačo hrano

Življenjski standard Avstralcev je precej visok – vendar ne za vse. Tudi pri njih poznajo revščino, njihovi reveži pa se vendarle prebija-jo skozi življenje nekoliko lažje kot drugod. Za Avstralijo velja, da praviloma nihče ne bi smel biti lačen, četudi nima denarja. Treba je priti do mesnice, pekarnice ali na trg, povsod pa so dobro založeni z vsakovrstnimi jestvinami. Hrana je tudi dokaj poceni.

Treba je povedati tudi to, da so prehranbeni artikli razvrščeni glede na kakovost in svežino; to pa pomeni, da je hrana druge kakovosti vsaj pol cenejša, hrano tretje kakovosti pa trgovci pogosto delijo zastonj.

Ko že omenjam reveže – v Avstraliji so to v pretežni večini delomrzneci, alkoholiki, uživalci mamil in podobno. Vendar kar se tiče hrane, je tudi ta kategorija prebivalstva vsaj za silo preskrbljena. Računajo lahko na brezplačen topli obrok enkrat dnevno v kakem dobrodelnem društvu. Pravim revežem (invalidom, bolnikom itd.) stoji ob strani cerkvena organizacija.

Kar se tiče prehrane je zanimivo, da je zelo veliko uvozirov kljub temu, da bi bili sami brez večjih težav sposobni prehraniti tudi do 50 milijonov ljudi. Na moje vprašanje zakaj uvoz, če je hrane dovolj doma, sem dobil odgovor, da nudijo možnost vsem priseljencem, da si pripravljajo in uživajo hrano iz svojih nacionalnih kuhinj.

Na trgovskih policah se najde tudi nekaj značilnih naših živil: na primer ribje in druge konzerve, Vegeta, vložene kumarice in paprika, kompoti, keksi, Radenska, vina ... Naše ljudi pa najdemo tudi na tržnicah, kjer prodajajo ali kupujejo slovenske specialitete kot so potica, kranjske klobase in tako naprej.

Morda bi bilo zanimivo, če povem, da je Avstralska hrana

po okusu za spoznanje drugačna kot naša. Podnebje in vrsta zemlje naredita svoje, navajeni pa so tudi drugih začimb. S tem pa ni rečeno, da je tamkajšnja hrana slaba – še zdaleč ne.

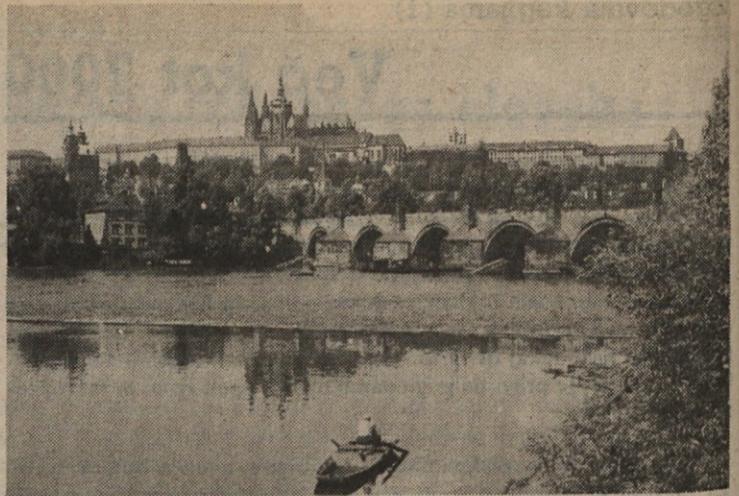
Razen dobre založenosti z živili bi omenil tudi veliko lokalov, kjer si lahko naročimo že pripravljeno hrano. Ker pa ni vse za vsak okus, pridejo prav priporočila znancev. Zelo veliko je kitajskih restavracij, ki so dobro obiskane, njihova hrana pa slovi kot lahka in zdrava.

Pomudimo se še malo pri oskrbi z vodo. Na področju države Viktorije sladkovodnih izvirov ni. Voda, ki jo uporabljajo za življenje in industrijo, je deževnica. Nabira se v velikih zbiralnikih (pregrajenih dolinah) na višjeležečih območjih, kjer so gozdovi in tudi pogostejše padavine. Okrog večjih mest je zbiralnikov več, v njih pa je akumulirane vode za približno tri sušna leta. Ta voda je potem prek filtrov in črpalk s cevovodi razpeljana do porabnikov. Voda je »mehka« – pri umivanju z milom se zdi mastna, za pranje perila pa je idealna.

Druge naravne sladke vode v Avstraliji ni. Podtalnica je slana, sicer manj kot morska voda, hkrati pa preveč, da bi se jim jo izplačalo predelovati v sladko.

(Nadaljevanje in zaključek zapiša v prihodnji številki).

Ludvik Šnajder

Če načrtujete dopust v drugi polovici avgusta, se lahko odločite tudi za ne predrago letovanje v ČSSR. Motiv: praski grad Hradecny

Zbiramo informativne prijave

Letovanje v ČSSR

Veliko članov kolektiva že pozna tradicionalno prijateljsko počitniško izmenjavo z delavci Bytostava iz Ostrave. Počitniška izmenjava po načelu »Oni k nam – mi k njim«, oboji pa na letovanje s kar najmanjšimi stroški, naj bi bila organizirana tudi letos.

Stroški letovanja bodo znani po določitvi cen penzionov v naših počitniških domovih za letošnjo sezono, to pa bo predvidoma do konca marca. Takrat bo izšel tudi prvi razpis.

Naši udeleženci poravnajo doma dinarsko ceno v znesku, kot da bi letovali v naših domovih in vožnjo; na željo udeležencev bo organizirana menjava dinarjev v krone po dogovorjenem tečaju pred odhodom itd.; v ČSSR so zagotovljeni po trije obroki hrane v restavracijah Bytostava in zunanjih, nočitve pa v domovih Bytostava v dvoposteljnih sobah. V ceno so vključene tudi vse vstopnine za ogled.

Vaše morebitne želje, pripombe in informativne prijave sporočite **Valterju Mastenu**, tel. 061/441-422.

Program letovanja v ČSSR

1. dan (sreda 16. 8.) odhod iz Ljubljane že ob 0.00, iz Maribora ob 02.30. Prihod v Linz ob 8. uri, postanek do 12. ure. Prihod na mejo v Dolni Dvorišče med 14. in 15. uro, prihod v Prago okrog 20. ure. Večerja in prenočevanje v domu Letnani.

2. dan (17. 8.) zajtrk ob 8. uri, nato ogled mesta z avtobusom, po kosilu prosto, po večerji spoznavni večer.

3. dan (18. 8.) po zajtrku odhod v Slaykov in Marianske Lazni. Po kosilu ogled mesta, po večerji »pivo prijateljstva« v pivni-

ci. Prenočevanje v hotelu Lenin-grad (nov hotel podjetja Bytostava).

4. dan (19. 8.) po zajtrku izlet v Karlovy Vary. Po ogledu mesta kosilo in nato prosto do 18. ure, večerja in prenočišče ponovno v Pragi.

5. dan (20. 8.) po zajtrku izlet v Konopište. Po kosilu ogled prireditve na praškem hipodromu in po večerji obisk varietete Laterna magika.

6. dan (21. 8.) obisk Hradčanov in Plečnikove cerkve, po kosilu do večerje prosto.

7. dan (22. 8.) po zajtrku odhod v Malenovice. Med potjo občasni postanki z ogledi znamenitosti in zanimivosti (na primer ogled velikih lesenih jasic v Trebechovicah), kosilo itd. Večerja in prenočevanje v Malenovicah.

8. dan (23. 8.) po zajtrku izlet v Rožnov (arheološke izkopanine, smučarska skakalnica Jirija Raške itd.), po kosilu prosto.

9. dan (24. 8.) obisk z ogledom podzemeljskih jam (vožnja s čolnom) na Moravskem krasu. Kosilo med potjo. Po povratku v Malenovice piknik. Spanje.

10. dan (25. 8.) odhod v Ostravo in obisk v podjetju Bytostav. Ogled načina industrijske proizvodnje stanovanj (Panelarne) in športne hale Vitkovice (hokej).

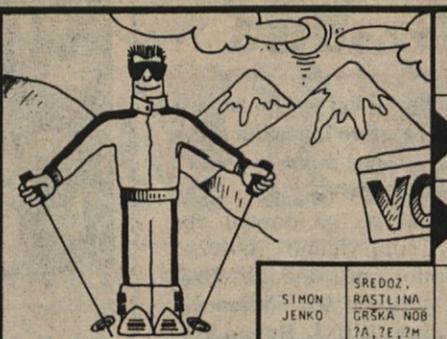
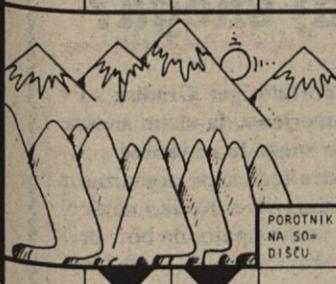
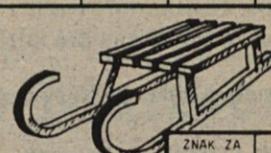
11. dan (26. 8.) prosto do kosila. Po kosilu odhod v Ostravo, ogled učilišča. Ob 17. uri odhod proti Brnu in naprej na mejni prehod Mikulov ter skozi Dunaj nazaj proti domu. Prihod v Maribor okrog 6. ure 27. 8. (v nedeljo) ter okrog 8. ure v Ljubljano.

G. B.

Avstralski vodovod napaja deževnica, zbrana v umetnih akumulacijah (jezerih).

NAGRADNA KRIŽANKA

KRŠENJE REDA, IZGRED, IZPAD	VOLAN	HADZARSKI SKLADAT. Bela	HLAPLJIVA TEKOCIINA	NAJDAJŠJA TEKOČA VODA V SFRJ	STARO IME ZA VINO RIZLING		SESTRIN MOŽ	POMEMBNO ŽIVILO	REŠEVALEC ALI SES-TAVLJALEC UGANK	POL KONJ, POL ČLOVEK V GR. MITOL.	ZGODOVIN-SKA JAMA V ŠPANIJI (risbe)
ŠVEDSKA FILMSKA IGRALKA (Anita)											
VULKANSKO ZRELO											
IGLASTO DREVO							SIMON JENKO	SREDOZ. RASTLINA GRŠKA NOB ?A, ?E, ?M			
IGRALEC NA CITRE						MAJHNA ULIČNA PRODAJALNA	NEKDANJI MEŠETAR Z VOLI	ČRTA PRESEČNICA ON IN ...			
IME GRAFIKA JUSTINA			TROPSKO VELIKO IGLASTO DREVO						IZKLIČANA BARVA PRI KARTAH	PRESEK VA PESEM LUDVIK UBELAIS	
SADNA PIJACA			LETALO					REPUBLIKA V JUŽNI AFRIKI			
			GLASBILLO IZ DRUŽINE GODAL					VELIKA REKA V ŠPANIJI	NEMŠKI SLIKAR 2. IME (sret)		
			ITALIJAN. TISKOVNA AGENCIJA					AVSTRALSKI NOJ KLESARSKI OBRUSEK		DOPISUJTE V GRAFISOV VESTNIK!	SIMBOL ZA RADIJ
		POROTNIK NA SO DISCU	SOLATNA ZAČIMBA	CIRKUŠKI TELOVADEC							
SIMBOL ZNAMENJE			RISBE: 1. LOVRIC	REDKO 2. IME	PESEM ROLLING STONESOV	PODZEMNA ŽIVAL ..... WIRKOLA		VELIKA RUSKA REKA			ZNAK ZA PREPLAH 2. IME
GLAVNO MESTO MOLDAVIJE			REVOLVER. ČASOPIS POD							SAMUEL (krajše) IME SLIK. MEŠKA	
7ABJE PARJENJE								POSLOVNI PROSTORI			
PRIPADNIK GERMAN. PLEMENA			GL. MESTO NIGERIJE TEBE skr. oblika					DELAVEC PLAČAN NA DAN NATRIJ			
SORAZMERNI DEL					IME PEVKE KOHONT				GL. MESTO GANE		
NAJDAJŠJA ŠVICARSKA REKA					1 ▶				IME DRUGEGA RIMSKEGA DVOJČKA (ROMUL IN...)		

HUMOR

Niso ga vprašali

»Tovariš Janez, če ne sprejmete te funkcije, bo za vas slabo!«

»Tovariš sekretar, ne čutim se sposobnega za to odgovorno nalogo.«

»A tako! Mislite, da je mene kdo vprašal za sposobnost?«

Maščevanje

– Napravil sem veliko napako, ker sem ženi za rojstni dan kupil kuharico.

– V čemu je napaka?
– Tudi jaz sem včeraj dobil za rojstni dan knjigo; Seksualni priročnik za začetnike.

Gradbeniška

– Zakaj so postavili kipe na to nedokončano stavbo?
– Niso kipi, to so zidarji!

Poslovnost

Jože v gozdu seka drva, ko priteče sosed in pravi:

– »Pojdi hitro domov, umrla ti je tašča.«

Jože pokima z glavo in seka naprej.

– Ali me nisi slišal«, vpraša sosed.

– »Slišim, slišim, vendar najprej delo potem pa veselje.«

Nagrada križanka

Izpad križanke v prejšnji številki Gradisovega vestnika nam je nakopal toliko nejevolje naših bralcev, da bomo v prihodnje raje pošteno premislili, kaj naj izpustimo, če bo to že potrebno.

Rešitev križanke iz te številke nam pošljite do 6. marca 1989 na naslov: GIP Gradis, uredništvo Gradisovega vestnika, Šmartinska 134a, s pripisom: za nagradno križanko.

Uredništvo

Prva zvezna kegljaška liga

Trije porazi Gradisa

Nadaljevanje prvenstva v prvi zvezni kegljaški ligi je bilo za naše kegljace malo manj uspešno. Po zmagi nad Tekstino in reškim Kvarnerjem sta sledila dva poraza v Zagrebu, dve zmagi doma in poraz v Splitu, to je bilo že prvo kolo drugega dela prvenstva.

Proti Medveščaku so naši zgubili s 5412:5313. Doseženi so bili naslednji izidi: Ivačić 905, Janša 840, Zdešar 901, Urbanc 906, Bizjak 841 in Juvančić 900.

Z Grmošćico je bil izid 5718:5618 za Zagrebčane. Gradisovci so metali takole: Urbanc 948, Ivačić 939, Zdešar 869, Juvančić 932, Janša 935 in Bizjak 995.

Sledili sta dve zmagi na domačem, prenovljenem kegljišču. Partizana so premagali s 5407:5225, novosadski 13. maj pa s 5467:5107. Na prvem srečanju so naši dosegli naslednje izide: Ivačić 929, Janša 871, Urbanc 914, Zdešar 880, Juvančić 913 in Bizjak 900, na drugem pa Zdešar 901, Urbanc 967, Ivačić 924, Juvančić 865, Blaha 884 in Bizjak 926.

S kolom, ki je bilo na sporedu 4. in 5. februarja, se je začel drugi del prvenstva. Kegljaci Gradisa so nastopili proti Brodosplitu in visoko zgubili s 5800:5569. Zaradi visokega re-

zultata, ki sta ga dosegli obe moštvi, objavljamo dosežke vseh nastopajočih in sicer: Brodosplit - Boljat 957, Milanović 924, Vukas 1010, I. Buljan 999, Rabfeld 994 in S. Buljan 916 in Gradis - Bizjak 913, Blaha 852, Urbanc 1000, Ivačić 946, Zdešar 925 in Juvančić 933.

Tabela je pred nadaljevanjem prvenstva takšna:

Medveščak	12	12	0	0	+2192	24
Grmošćica	13	10	0	3	+1121	20
Gradis	12	9	0	3	+1013	18
Kvarner	13	9	0	4	+980	18
Brodosplit	11	7	1	3	+1869	15
Kandit	13	7	0	6	-575	15
Konstruktor	13	6	0	7	-719	12
Partizan	13	5	1	7	-554	11
Tekstina	13	4	0	9	-475	8
13. maj	13	3	0	10	-1232	6
Rabotnički	12	2	0	10	-3174	4
Zanatlija	14	1	0	13	-1893	2

Naslednji dve srečanja bodo naši odigrali v Ljubljani 18. in 19. februarja proti osiješkemu Kanditu in Zanatliji iz Bosanske Gradiške, 25. februarja gredo na Reko, naslednji dan pa na srečanje v Ajdovščino proti Tekstini. Tretjič zaporedoma bodo gostovali 4. marca, ko se bodo pomerili s skopskim Rabotničkim.

11. in 12. marca bosta derbija z zagrebškim ekipama Grmošćica in Medveščak. Do konca prvenstva bodo potem še tri kola. Prvenstvo se bo končalo 26. marca.

C. P.

Lansko leto je bilo snega komaj dovolj, da smo zimske igre speljali, letos pa vse kaže, da jih bo treba prestaviti na poznejši termin, če bo snega sploh še kaj zapadlo.

28. zimske športne igre Gradisa

Bo zapadlo kaj snega?

Organizatorji letošnjih zimskih športnih iger Gradisa so v zaključni fazi priprav. Vse je dogovorjeno, le slabe snežne razmere skrbijo organizatorje, saj je snega le za vzorec.

Čeprav je do začetka še več kot dva tedna, pa organizator vse bolj razmišlja tudi o možnosti prestavitve. Koliko nevspečnosti bo s tem, nihče še ne ve, zato vseeno upajo, da bo v prvi polovici februarja le zapadlo vsaj nekaj snega, da bo tekmovanje možno pripraviti.

Informacijska pisarna na GO Ljubljana dela s polno paro, tako da bodo vsi vodje ekip pravočasno obveščeni, v kolikor bi prišlo do spremembe datuma.

Matija Krnc

Kljub pomanjkanju snega

Uspeli smučarski tečaji

Komisija za šport in rekreacijo pri konferenci OO ZS Gradisa je že deseto leto (mali jubilej) organizirala tečaj smučanja. Dva tečaja sta bila v Kranjski gori, tečaj na Pohorju pa je zaradi pomanjkanja snega odpadel.

Letošnja zima brez snega ni naklonjena smučarjem in ljubiteljem zimskih športov. Bolje je bilo le v krajih, kjer premorejo snežne topove s pomočjo katerih so v ugodnih vremenskih razmerah (vsaj minus pet stopinj) delali umetni sneg. Največ tega snega je bilo v Kranjski gori in Podkorenu, tako da smo v Gradisu uspeli speljati oba smučarska tečaja za naše delavce in članke njihovih družin.

Oba tečaja sta bila v času ljubljanskih zimskih počitnic. Dopustniki so bili nameščeni v depandansi hotela Špik v Gozd Martuljku, kjer so imeli polno oskrbo s katero so bili vsi več kot zadovoljni, smučarski tečaji pa so potekali na smučišču v Podkorenu.

Smučarji so bili, glede na znanje smučanja, razdeljeni po skupinah, ki so jih vodili učitelji smučanja. Enako je bilo poskrbljeno za otroke. V popoldanskem času je bil organiziran tek na smučeh iz Planice v Tamar, izlet na Srednji vrh, igranje nogometa v telovadnici v Kranjski gori, precej pa je bilo tudi takih, ki so se z avtomobilom odpeljali kar na Vršič, saj je ta naš najvišji gorski prelaz letos dostopen tudi v zimskem času.

Smučanja se je udeležilo okrog 90 naših delavcev in članov njihovih družin, kar govori v prid takšnemu načinu organiziranja zimskega oddiha, ki ga ni preprečilo niti hudo pomanjkanje snega, saj odjav skorajda ni bilo.

C. P.

GRADISOV VESTNIK

je glasilo delovne organizacije GIP GRADIS

Izdaja ga odbor za informacije: Srečko Friš - predsednik, člani: Marjan Čebokli, Aleksander Bojanić, Franjo Štromajer, Polona Kejžar in Milan Marčič - tajnik.

Glavni, odgovorni in tehnični urednik: Cveto Pavlin.

Člani uredniškega odbora: Sonja Vršič, Zoran Debelak, Emil Korenjak, Ivanka Golob in Ludvik Rudolf.

Tisk: Tiskarna Ljudska pravica Ljubljana

Naklada: 8.800 izvodov

Naslov uredništva: GIP GRADIS, Gradisov vestnik, Šmartinska 134a, 61000 Ljubljana.

Telefon: (061) 441-422, int. 232 in 220